

1 Giriş

Bölgesel Vizyon ve Stratejiler

1 Giriş

2010-2013 Çukurova Bölge Planı'nın bu bölümünde bölgenin bu dönemde ulaşmayı hedeflediği vizyon, bu vizyona erişmek için kullanılacak olan müdahale alanlarını oluşturan tematik eksenler, eksenler çerçevesinde belirlenen hedefler ve hedeflere yönelik olarak geliştirilen stratejiler ele alınmaktadır. Söz konusu tematik eksen ve stratejiler 9. Kalkınma Planı'nın hedef ve öncelikleriyle uyumlu olarak belirlenmiştir.

Bölge, gerek Mevcut Durum Analizi ve gerekse de Mevcut Durum Değerlendirme Raporu'nda defa-ten vurgulandığı gibi stratejik bir konuma sahip bulunmaktadır. Konumunun yanında bölgenin sahip olduğu mukayeseli üstünlüklerini avantaja dönüştürmek için bölgesel vizyon çerçevesinde belirlenmiş olan rekabet gücü, sosyal uyum, yaşam kalitesi ve çevre tematik eksenlerinde gelişme sağlanması hedeflenmektedir. Bu eksenlerin her biri için belirlenmiş olan hedeflere yönelik olarak stratejiler tespit edilmiştir.

Bölgesel vizyon çerçevesinde belirlenmiş olan rekabet gücü, sosyal uyum, yaşam kalitesi ve çevre tematik eksenlerinde gelişme sağlanması hedeflenmektedir.

Çukurova Bölge Planında yer alan temel stratejiler yukarıda ifade edilen tematik eksenler etrafında oluşturulmakla birlikte sosyo-ekonomik kalkınmanın bölge içinde dengeli biçimde sağlanması amacıyla tematik eksenlerin yanında “alt bölgeler” başlığı bir coğrafi eksen olarak ele alınmış ve her bir alt bölge için farklı strateji ve eylemler tasarlanmaya çalışılmıştır.

Belirlenmiş olan dört ana tematik eksen çerçevesinde ifade edilen stratejiler bölge geneli için olmakla beraber, daha çok

“metropolitan bölge” olarak adlandırılan Adana ve Mersin kent merkezlerinin oluşturduğu alana yöneliktir. Bu sebeple il merkezlerinde yer alan metropolitan ilçeler alt bölgeler belirlenirken dikkate alınmış ve bu ilçeler için ayrıca alt bölge stratejisi tasarlanmamıştır. Belirlenen alt bölgeler sadece Adana ve Mersin illerinin dış ilçelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş ve bu alt bölgeler oluşturulurken sosyo-ekonomik benzerlikler, coğrafi yakınlık ve ilçeler arası ilişkiler gibi farklı kriterler dikkate alınmıştır.

Buna göre, TR62 Çukurova Bölgesinde merkez ilçeler dışında kalan ilçeler ile 8 alt bölge meydana getirilmiştir. Plan kapsamında belirlenen bölgesel stratejilere coğrafi eksenle derinlik kazandıran bu alt bölgeler sayesinde bir yandan bölgenin benzer özellikler gösteren ilçelerinin birlikte değerlendirilmesi sağlanırken, diğer yandan birbirinden farklı tipoloji ve gelişmişlik seviyelerine sahip bölge parçaları ortaya çıkarılmıştır.

2 Bölge Vizyonu

**Bölgesel
Vizyon ve
Stratejiler**

2 Bölge Vizyonu

Yerel paydaşların katılımıyla yapılmış olan çalışmalar neticesinde TR62 Çukurova bölgesinin 2010-2013 dönemi için vizyonu; **“Stratejik konumunu ve zengin kaynaklarını değere dönüştüren, Doğu Akdeniz’in lider bölgesi olmak”** olarak belirlenmiştir.

Çukurova bölgesinin 2010-2013 dönemi için vizyonu; “Stratejik konumunu ve zengin kaynaklarını değere dönüştüren, Doğu Akdeniz’in lider bölgesi olmak” olarak belirlenmiştir.

Bölge, stratejik konumu ve mukayeseli üstünlüklerini avantajla dönüştürmek suretiyle rekabet yeteneklerini üst seviyelere taşıyarak, genç insan kaynağının niteliklerini istihdam artışını sağlayacak şekilde yapılandırarak, doğal kaynaklarını sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde değerlendirerek, bölge içinde toplumun farklı kesimleri arasında uyumu sağlayarak, bölgenin cazibesi yüksek bir yaşam alanı haline gelmesi için yaşam kalitesini artırarak ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltarak Doğu Akdeniz’de lider bölge konumu-

na gelecektir. “Bu çerçevede, Çukurova Bölgesi vizyonuna ulaşmak için aşağıdaki 4 ana tematik eksenle gelişme sağlayacaktır.”

**Rekabet Gücü
Sosyal Uyum
Yaşam Kalitesi
Çevre**

Bölge planının temel eksenleri bu başlıklardan oluşmaktadır. Sosyo-ekonomik kalkınmanın bölge içinde dengeli biçimde sağlanması amacıyla “alt bölgeler” başlığı ayrı bir eksen olarak ele alınmış, her alt bölge¹ için farklı bileşimler oluşturan strateji ve eylemler tasarlanmıştır.

Bölge vizyonu, tematik eksenler ve stratejilerin sistematik yapısı aşağıdaki şemada gösterilmektedir.

¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu.

Stratejik konumunu ve zengin kaynaklarını değere dönüştüren, Doğu Akdeniz'in lider bölgesi olmak

TEMATİK EKSENLER

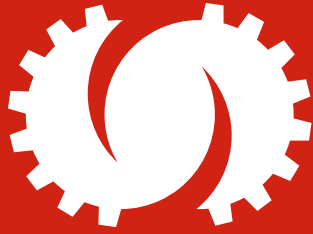
COĞRAFİ EKSEN

 TE1 Rekabet Gücü	 TE2 Sosyal Uyum	 TE3 Yaşam Kalitesi	 TE4 Çevre	 Alt Bölgeler
TE1.S1 Lider sektörlerde katma değerin artırılması TE1.S2 Güçlü sektörlerin pazar ağlarının genişletilmesi TE1.S3 Gelişen sektörlerin arz yönünden güçlendirilmesi TE1.S4 Girişimciliğin geliştirilmesi TR1.S5 Yatırım ortamının iyileştirilmesi ve bölgenin tanıtımı TE1.S6 İnsan kaynaklarının geliştirilmesi TE1.S7 Öne çıkan sektörlerde Ar-Ge ve inovasyonun geliştirilmesi	TE2.S1 Göçle gelen nüfusun sosyal ve iktisadi uyumunun sağlanması TE2.S2 Dezavantajlı grupların iş hayatına ve sosyal yaşama katılımının artırılması TE2.S3 Sivil toplum faaliyetlerinin geliştirilmesi	TE3.S1 Sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi TE3.S2 Eğitim hizmetlerine yönelik mekansal altyapının geliştirilmesi TE3.S3 Kentel çevrenin kalitesinin artırılması ve altyapının geliştirilmesi TE3.S4 Kentlerin güvenliğinin geliştirilmesi	TE4.S1 Katma değeri yüksek endemik bitkilerin değerlendirilmesi TE4.S2 Güneş ve rüzgar enerjisi kaynaklarının değerlendirilmesi TE4.S3 Hassas bölgelerin korunması TE4.S4 Çevre dostu faaliyetlerin geliştirilmesi TE4.S5 Çevre sorunlarını hakkında farkındalık yaratılması TE4.S6 Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması	S1 Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak S2 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak S3 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek S4 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

3 Tematik Eksenler

**Bölgesel
Vizyon ve
Stratejiler**

3.1 TE1

Rekabet Gücü

3 Tematik Eksenler

3.1 TE1: Rekabet Gücü

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tanımına göre rekabet gücü, bir ülkenin ya da bölgenin serbest ticaret ve piyasa koşullarında ulusal ya da uluslararası piyasaların taleplerini karşılayan mal ve hizmetleri üretebilme ve eş zamanlı olarak vatandaşlarının reel gelirini artırmayı ve bunu sürdürmeyi sağlayabilme yeteneğidir.

Bu tanım çerçevesinde Çukurova Bölgesi sahip olduğu konum ve kaynakları ve göreceli üstünlükleri değerlendirmek suretiyle gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde rekabet edebilir hale gelmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla oluşturulan stratejiler, MDA'da belirlenen mukayeseli üstünlüğe sahip sektörlerde etkinlik ve verimliliğin artırılması yoluyla yüksek rekabet gücü, gelir ve istihdam seviyelerine ulaşmayı ve bu durumu sürdürülebilir kılmayı amaçlamaktadır. Söz konusu sektörler ve rekabet gücü tematik eksen arasındaki ilişki aşağıdaki şemada gösterilmektedir.

Rekabet gücü stratejileri

TE1.S1 Lider sektörlerde katma değerin artırılması

TE1.S2 Güçlü sektörlerin pazar ağlarının genişletilmesi

TE1.S3 Gelişen sektörlerin arz yönünden güçlendirilmesi

TE1.S4 Girişimciliğin geliştirilmesi

TR1.S5 Yatırım ortamının iyileştirilmesi ve bölgenin tanıtımı

TE1.S6 İnsan kaynaklarının geliştirilmesi

TE1.S7 Ar-ge ve inovasyonun geliştirilmesi

Bölgenin rekabet gücünü artırmak amacıyla yapılan çalışmaları etkin kılmak ve süreci hızlandırmak için bölgedeki kaynaklar ve sektörel uzmanlaşma yönünden en avantajlı olan sektörler öncelikli olarak ele alınmalıdır. Bölgede “temel sektör” olarak tanımlanabilecek, ulusal ya da uluslararası ölçekte öne çıkan sektörlerin bulunmadığı, öte yandan bazı sektörlerin Türkiye içerisinde orta sıralarda yer aldığı tespit edilmiştir². Bu sektörlerde gerçekleştirilecek gelişme, bölgenin sektörel uzmanlaşmasını sağlayacak, temel sektör ya da sektörlerini oluşturacak ve bu sayede rekabet gücünü artıracaktır. Bu doğrultuda, bölgedeki öne çıkan sektörler istihdam, birim sayısı, ciro ve dış ticaret kapasiteleri açısından değerlendirilmiş ve kendi içinde bu kriterler göz önünde bulundurularak sınıflanmıştır³. Bu çerçevede, bölgede öne çıkan sektörler, “**Lider sektörler**”, “**Güçlü sektörler**” ve “**Gelişen sektörler**” olarak üç ayrı grupta değerlendirilmiştir⁴. Rekabet gücü stratejileri kapsamında bu gruplara yönelik olarak üç ayrı strateji belirlenmiştir.

Rekabet gücü yukarıda mal ve hizmet üretebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır. Bu yeteneğin geliştirilebilmesi için öncelikle üretim miktarlarının artırılması hedeflenmektedir. Üretim miktarlarının artırılması için başvurulacak yöntemlerden ilki bölgede girişimciliğin geliştirilmesidir. Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi bölgede bulunan yüksek miktarda (yaklaşık 13 milyar TL) mevduatın üretime yönlendirilmesi için elzemdir.

² Bkz. Değerlendirme Raporu s. 20.

³ Bölgedeki öne çıkan sektörler ve alt sektörlerle ilgili detaylı bilgi için Bkz. Mevcut Durum Analizi s.162-286.

⁴ Bkz. Değerlendirme Raporu s. 87.

Rekabet Gücü stratejileri ve öne çıkan sektörler arasındaki ilişki

Stratejiler Alt Stratejiler	Tarım- Gıda	Kimya	Tekstil- Giyim Eşyası	Metal- Makine	Lojistik	Kağıt Ürünleri	Turizm	Mobilya	Yenilenebilir Enerji
TE1.S1 Lider Sektörlerde Katma Değerin Artırılması									
Tarım ve Gıda Sanayinde Katma Değerin Artırılması									
Kimya Sanayinde Katma Değerin Artırılması									
Tekstil-Giyim Eşyası Sanayinde Katma Değerin Artırılması									
TE1.S2 Güçlü Sektörlerin Pazar Ağlarının Genişletilmesi									
Metal eşya-makine Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi									
Lojistik Sektörünün Pazar Ağlarının Geliştirilmesi									
Kağıt Ürünleri Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi									
TE1.S3 Gelişen Sektörlerin Arz Yönünden Güçlendirilmesi									
Turizm Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi									
Mobilya Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi									
Yenilenebilir Enerji Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi									
TE1.S4 Girişimciliğin Geliştirilmesi									
TE1.S5 Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Bölgenin Tanıtımı									
Yatırım Ortamının iyileştirilmesi									
Bölgenin Markalaşması ve Marka Olarak Tanıtılması									
TE1.S6 İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi									
İşgücü Arz ve Taleplerinin Belirlenmesi									
İşgücü Niteliğinin Artırılması									
TE1.S7 Ar-Ge ve İnovasyonun Geliştirilmesi									
Bölgedeki Üniversiteler ile Sanayi Kuruluşları Arasında Ar-Ge'ye Yönelik İşbirliği Çalışmalarının Geliştirilmesi									
Bölgenin İnovasyon Kapasitesinin Geliştirilmesi									

Yatırım ortamının iyileştirilerek süreçlerin hızlandırılması ve bölgedeki yatırım imkanlarının tanıtımı, yeni yatırımlar gerçekleşmesini sağlayarak toplam üretim miktarı ve kalitesini etkileyecektir.

Bir ülkenin ya da bölgenin sosyo-ekonomik gelişmesinde ve refah düzeyinin yükselmesinde temel unsur insan kaynağıdır. Yetişmiş ve nitelikli işgücü, bölgenin rekabet etme kabiliyeti ve üretimin verimliliği açısından önemlidir. Stratejik konuma ve zengin doğal kaynaklara sahip olan Çukurova Bölgesi'nin bu kaynakları üretime ve katma değere dönüştürmesinde uygulayacağı insan kaynakları politikası çok büyük önem arz etmektedir. Bölgenin sahip olduğu genç nüfusun belirli bir strateji çerçevesinde geliştirilecek olan nitelikleri önümüzdeki dönemde bölgenin sosyal, ekonomik ve mekansal gelişiminin şekillenmesini sağlayacaktır.

Mal ve hizmetlerin ulusal ya da uluslararası piyasalarda yer edinebilmesi için üretim miktarı kadar niteliği de belirleyici rol oynamaktadır. Günümüzde, üretimin niteliğini geliştiren en önemli faktörlerden birinin inovasyon olduğu bilinmektedir. Bölgenin inovasyon alanında Türkiye içerisindeki yeri⁵ bölgenin bu konudaki potansiyelini yeterince kullanamadığını göstermektedir. Bu bağlamda bölgenin rekabet gücündeki artış bölgenin öne çıkan sektörlerinde öncelikli olmak üzere Ar-Ge ve inovasyonun geliştirilmesine bağlıdır.

3.1.1 TE1.S1 Lider Sektörlerde Katma Değerin Artırılması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Bölgesel katma değerdeki artış oranı	-	%10 (2009-2013)
Bölgenin gıda sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%4 (2007)	%10 (2013)
Bölgenin kimya sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%5,9 (2007)	%10 (2013)
Bölgenin tekstil ve giyim eşyası sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%1,5 (2007)	%2,5 (2013) (2002'deki oran)

Bölgedeki lider sektörler, bölgenin doğal kaynakları, insan kaynakları, geçmişten gelen bilgi birikimi ve güncel küresel gelişmeler çerçevesinde bölgenin temel gelişme eksenlerini teşkil edecek sektörlerden oluşmaktadır. Bu sektörler, bölge içinde hâlihazırda üretim, dış ticaret ve istihdam konularında belli bir yoğunlaşma ve uzmanlaşmaya sahiptir. Bu kriterler göz önüne alındığında bölgede lider sektörler tarım ve gıda, kimya ile tekstil ve giyim eşyası sektörleridir.

Lider Sektörler
Tarım ve Gıda Sanayi
Kimya Sanayi
Tekstil-Giyim Eşyası Sanayi

“Lider sektörlerde katma değer artırılması” stratejisi, bu sektörlerde rekabet gücünü daha üst seviyelere çıkarmak için mevcut üretim biçimlerinin yenilikçi modellerde yeniden yapılandırılması, Ar-Ge faaliyetlerinin geliştirilmesi, markalaşma, yeni teknolojilerin kullanılması ile bilgi ve teknoloji transferinin sağlanmasını öngörmektedir.

⁵ Düzey 2 bölgeleri patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvuru sayıları için Bkz. Değerlendirme Raporu, s. 17.

3.1.1.1 Tarım ve Gıda Sanayinde Katma Değerin Artırılması

Tarım sektörü barındırdığı istihdam, gerçekleştirdiği dış ticaret, diğer sektörlerle sağladığı girdiler açısından Çukurova Bölgesi için tarihsel olarak temel sektör olma özelliği göstermiştir. Bu sektör zaman içerisinde bölge için bu özelliğini yitirmiş olmasına rağmen halen **“temel sektör”** olma potansiyeline sahiptir. Bölgedeki tarım üretimi Adana’da tarla ürünleri, Mersin’de ise meyve sebze üretimi üzerine yoğunlaşmaktadır. Tarla ürünleri büyük ölçüde gıda sanayinde işlenmeye müsait olup, meyve, sebze üretimi ise daha çok sofralık tüketim için uygun karaktere sahiptir.

Bölge, bitkisel üretim miktarı ve değeri bakımından Türkiye içerisinde üst sıralarda iken verimlilikte daha alt sıralarda yer almaktadır⁶. Bu çerçevede ele alındığında tarımda verimliliğin artırılması, üretilen ürünlerin katma değerinin yükseltilmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek faaliyetler, organik ürün üretiminin artırılması ve ürünlerin pazarlanmasına dönük faaliyetler bölge tarımının geliştirilmesini sağlayacaktır⁷.

Gıda sanayi de tarım sektöründeki gelişmeye paralel olarak, bölgede istihdam, firma sayısı, ciro ve ihracat gibi temel değişkenlerin tümünde öne çıkan bir imalat sanayi sektörü olup, ihracat ve istihdamda yoğunlaşmış olmakla birlikte son dönemde mukayeseli üstünlüğünün azaldığı görülmektedir. Geleneksel bir karaktere sahip olan sektörün yapısını daha rekabetçi bir yapıya dönüştürmesi ve sektörün bölgenin lider sektörü olarak daha fazla katma değer yaratabilmesi için inovasyon ile birlikte bir dönüşümün sağlanması gerekmektedir⁸. Bu kapsamda, bölgede gıda teknolojisinin geliştirilmesi, gıda sanayinin bölgenin tarımsal karakteriyle uyumlu şekilde yapılanması, üretim süreçlerinin geliştirilmesi, gıda sanayinde yer alan birimlerin organize olmaları gibi faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Tarım ve gıda sanayinde gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Bölgesel tarım mastır planının oluşturulması
- Bölgedeki üniversitelerin ilgili bölümleri ile tarım ve gıda sanayindeki işletmeler arasındaki işbirliklerinin oluşturulması, mevcut işbirliklerinin güçlendirilmesi
- Tarım ve gıda sanayine yönelik değer zinciri analizinin yapılması
- Kümelenme çalışmalarının gerçekleştirilmesi
- Ar-Ge faaliyetleri, verimlilik artırıcı teknik ve teknolojiler ile insan kaynaklarının geliştirilmesi, ürün çeşitliliğinin sağlanması
- Bölgesel ölçekli tarımsal veri-bilgi merkezinin kurulması
- Bölgesel ölçekte bir akredite laboratuvar kurulması
- Organik tarım, iyi tarımın yaygınlaştırılması
- Paketleme, depolama, işleme faaliyetlerinin geliştirilmesi

⁶ Ayrıntılı bilgi için Değerlendirme Raporu s.17.

⁷ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, s 92-93.

⁸ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, s 92-93.

3.1.1.2 Kimya Sanayinde Katma Değerin Artırılması

Kimya sanayi bölgesinin dış ticaretinde önemli bir yere sahip olan, bölgede belli alt sektörleri ile öne çıkan, aynı zamanda bölgenin gündeminde yer alan enerji yatırımlarıyla daha da gelişme potansiyeline sahip bir sektördür⁹. Ham petrol boru hatlarının kesişme noktası olması, yakın gelecekte gerçekleşmesi öngörülen rafineri yatırımı ve ilan edilmiş olan Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi, bölgenin petro-kimya ürünlerinin üretiminde önemli bir merkez haline geleceğini göstermektedir. Fakat, bölgede henüz bu yönde gelişecek olan yatırımlara yönelik bir hazırlık bulunmamaktadır. Kimya sanayine yönelik olarak gerçekleştirilecek faaliyetlerde bu hazırlığın yapılması temel amaç niteliğindedir.

Bu kapsamda gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Sektörün ihtiyaçlarına yönelik insan kaynaklarının geliştirilmesi
- Bölgede ortaöğretim ve yüksek öğretimin sektörün ihtiyaçlarına yönelik olarak yapılandırılması
- Bölgede sektörel Ar-Ge çalışmalarının geliştirilmesi
- Kümelenme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

3.1.1.3 Tekstil-Giyim Eşyası Sanayinde Katma Değerin Artırılması

Tekstil sektörü tarihsel olarak Çukurova Bölgesi'nin sanayileşme sürecinde en önde gelen sektör olmuştur. Bu yönüyle bölge için geleneksel bir sektör olma özelliğine sahiptir. İstihdam, firma sayısı ve dış ticaret verileri göz önüne alındığında halen bu baskın özelliğini koruduğu görülmektedir¹⁰. Fakat, sektör küresel ve ulusal değişimlere uyum sağlamakta zorlanması sebebiyle zaman içerisinde eski önemini ve ağırlığını yitirme eğilimi göstermektedir. Bölgede halen sentetik iplik ve kumaş üretiminde büyük ölçekli firmalar bulunmaktadır. Ayrıca, bölgede tekstil sektörünün gelişmesine paralel olarak konfeksiyon ve giyim eşyası sektörleri de gelişme göstermektedir. Ulusal politikalar, küresel eğilimler ve bölgenin sanayileşme yolunda geçirdiği evreler dikkate alındığında tekstil sektörü ülkenin daha az gelişmiş bölgelerinde yer seçme eğilimindedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde bölgenin tekstil-giyim eşyası sektöründe bir değişim ihtiyacı içerisinde olduğu görülmektedir.

Bu kapsamda, sektörde gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Firmaların ortak ya da bireysel Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi
- Tekstil sektörü için ürün yelpazesinin rekabet edebilecek şekilde değiştirilmesi
- Akıllı tekstil¹¹ başta olmak üzere modern üretim tekniklerinin geliştirilmesi
- Hazır giyim-konfeksiyon sektörünün katma değeri yüksek ürünlere, markalaşma ve tasarım çalışmalarına yönelmesi
- Katma değeri yüksek üretime yönelik insan kaynaklarının geliştirilmesi
- Farklı pazar imkanlarının değerlendirilmesi amacıyla tanıtım vepazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

⁹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mevcut Durum Analizi s.154-156, s.162, s. 215-220, Değerlendirme Raporu s.84-87.

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mevcut Durum Analizi s.154-156, s.162, s.200-207, Değerlendirme Raporu s.84-87.

¹¹ Ar-ge ve inovasyona dayanan, farklı teknolojilerin çevre, insan sağlığı, günlük kullanım kolaylığı gibi hususiyetleri gözetenek kullanıldığı üretim biçimi.

3.1.2 TE1.S2 Güçlü Sektörlerin Pazar Ağlarının Genişletilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Metal eşya-makine sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%2,7 (2007)	%5 (2013)
Bölgenin kağıt ürünleri sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%3,5 (2007)	%5 (2013)

Bölgedeki güçlü sektörler, üretim, istihdam ve dış ticaret gibi alanlarda lider sektörlerin gerisinde kalsa da zaman içinde belli bir gelişim göstermiş ve günümüz itibarıyla bölgede önemli bir konuma gelmiş sektörlerdir¹². Bu sektörler metal eşya-makine ve kağıt ürünleri sanayileri ile lojistik sektörü olup; bölgede lider sektörlerle göre çok daha yenidir.

“Güçlü sektörlerin pazar ağlarının genişletilmesi” stratejisi, söz konusu sektörlerde Ar-Ge, inovasyon ve katma değeri yüksek ürünlere yönelme gibi unsurları dışlamadan, gelişen arz için yeni pazarlar bulmayı ve mevcut pazar payının artırılması ile zaman içinde değişen talebi karşılayabilecek şekilde altyapı ve ürün çeşitlendirmesinin sağlanmasından oluşmaktadır.

Güçlü Sektörler

Metal eşya-makine sanayi
Lojistik
Kağıt ürünleri

3.1.2.1 Metal eşya-makine Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi

Ülkemizin en önemli üretim ve ihracat kalemi olan metal eşya – makine sektörü bölge içinde de firma sayısı ve dış ticaret bakımından önemli sektörler arasında yer almaktadır. Sektör, bölgede büyük ölçekli üretim yapan, organizasyon yeteneği yüksek firmaların yanı sıra genelde küçük ölçekli, dağınık yapıda üretim yapan firmalardan oluşmaktadır. İskenderun’da yassı mamül demir çelik üretiminin başlaması ve bölgede tersanecilik yatırımlarının gelişme eğiliminde olması metal eşya-makine sektörünün gelişimine olumlu katkı sağlayacak süreçlerdir.

Metal eşya-makine sektörüne yönelik gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Ürün çeşitlenmesinin sağlanması
- Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinin desteklenmesi
- Sektörde faaliyet gösteren firmaların ağırlıklı olarak yer aldığı bölgelerin fiziksel altyapısının iyileştirilmesi
- Pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Ara eleman ihtiyacının karşılanması
- Kümelenme faaliyetlerinin geliştirilmesi

3.1.2.2 Lojistik Sektörünün Pazar Ağlarının Geliştirilmesi

Artan ticari ilişkiler ve gelişen ulaşım olanakları ile birlikte ülkemizde son yıllarda hızla gelişmiş olan sektörlerden biri de lojistik sektörüdür. Çukurova bölgesinin gerek uluslararası jeo-stratejik konumu ve gerekse liman, demiryolu ve karayolu gibi farklı ulaştırma imkanları ile komşu bölgelere ve özellikle de Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya da hizmet ediyor olması bölgeyi lojistik sektöründe öne çıkarmaktadır¹³. Öte yandan, ulusal ölçekte alınmış olan lojistik merkez ve lojistik köy kurulması, ticari taşımacılığın gelişmesi yönünde ulaşım altyapısı yatırımları yapılması ve Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi'nin kurulması gibi kararlar sektörün gelişimi yönünden önemlidir. Bölgenin tarımsal üretim potansiyelinin yüksekliği, kimya, kâğıt ve mobilya gibi diğer sektörlerdeki gelişme eğilimi bu sektörlerle değer zinciri ilişkisi içinde olan lojistik sektörünün bölgede gelişimini hızlandırmaktadır.

Bu potansiyelin daha iyi bir biçimde değerlendirilebilmesi ve bölge için daha yüksek katma değer yaratabilmesi amacıyla lojistik sektörüne yönelik gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Fiziksel altyapının iyileştirilmesi (lojistik merkez ve lojistik köy projeleriyle ilişkili olarak)
- İnsan kaynakları altyapısının iyileştirilmesi
- Çağdaş standardizasyon ve sertifikasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Planlama faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Kümelenme faaliyetlerinin geliştirilmesi

3.1.2.3 Kâğıt Ürünleri Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi

Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı sektörü ihracatı ve cirosu göz önüne alındığında bölgede öne çıkan bir sektördür. Bu yapısıyla sektörün bölge için önemini önümüzdeki dönemde de sürdüreceği öngörülmektedir.

Bu sektörde yer alan oluklu mukavva ve kâğıt ambalaj alt sektörlerinin gelişmesinde, bölgedeki diğer imalat sanayi kolları, özellikle de tarım-gıda sektörleri ve yakın ülkelerin ürün ihtiyacı önemli rol oynayacak faktörlerdir.

Kâğıt ürünleri sektörüne yönelik gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Ar-Ge ve inovasyonun geliştirilmesi
- Tasarım yoluyla ürün çeşitliliğinin artırılması

¹³ Bkz. Değerlendirme Raporu s.92, GZFT Tablosu, Güçlü Yanlar.

3.1.3 TE1.S3 Gelişen Sektörlerin Arz Yönünden Güçlendirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Turistik tesislerde geceleme sayısı sıralamasında Düzey2 Bölgeleri arasındaki sıra	9 (2009)	7 (2013)
Mobilya sektörü ihracatının Türkiye içindeki payı	%2,35 (2007)	%4 (2013)
Kurulan yeni rüzgar enerjisi tesisi	-	≥1 (2013)

“Gelişen Sektörler”, bölgenin konumunu, doğal-kültürel kaynaklarını ve insan kaynaklarını değerlendirme açısından yüksek potansiyele sahip olan, ve/veya organizasyon, uzmanlaşma ve yoğunlaşması erken dönemde bulunan turizm, mobilya ve yenilenebilir enerji sektörlerinden oluşmaktadır. Bu sektörler bölgenin mukayeseli üstünlükleri bulunan sektörleri arasında olmakla birlikte henüz gelişmiş olarak nitelendirilebilecek durumda değildir.

“Gelişen Sektörlerin arz yönünden güçlendirilmesi” stratejisi de bölgede gelişmeye açık olan bu sektörlerin temel yapılanmalarını sağlamayı, organizasyon yeteneklerini güçlendirmeyi, insan kaynakları ile mal ve hizmet üretim kapasitesini sektörel uzmanlaşmanın sağlanması yönünde geliştirmeyi amaçlamaktadır. Rekabet gücüne yönelik olarak diğer iki gruptaki stratejik eylemler bu sektörlerde de uygulanacaktır. Bölgenin bu sektörlerde teknik bilgi ve tecrübesini geliştirecek yabancı yatırımcının bölgeye çekilmesi de önem kazanacaktır.

Gelişen Sektörler

Turizm
Mobilya
Yenilenebilir Enerji

3.1.3.1 Turizm Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi

Bölgede farklı turizm türlerinin geliştirilmesine imkan sağlayabilecek doğal ve kültürel yapı mevcuttur. Bölge, Türkiye içerisinde önemli bir turizm destinasyonu olmaktan ziyade kendi içerisinde ve kısmen yakın bölgeler için ikinci konut ve hafta sonu tatil yörenesi olma özelliği göstermektedir. İkinci konutlar kısmen kıyı kesimlerinde kısmen de yayla kesimlerde yer almaktadır. Bölgede nitelikli yatak kapasitesi sınırlı bir alanda kalmış, buna bağlı olarak mevcut turizm faaliyetleri de bölge genelinde yaygınlaşmamıştır¹⁴.

Bu çerçevede gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Bölgesel ölçekte detaylı turistik potansiyelin tespiti, farklı turizm türlerinin ve destinasyonlarının koordinasyonunu sağlayacak planlama çalışmalarının gerçekleştirilmesi
- Farklı turizm türleri için elverişli özelliklere sahip farklı alt bölgelerde bu turizm türlerinin geliştirilmesine yönelik altyapının geliştirilmesi
- Yatak kapasitesinin artırılması

¹⁴ Bkz. Değerlendirme Raporu s.93, GZFT Tablosu, Zayıf Yanlar, Fırsatlar.

- Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
- Turizme yönelik yaygın eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi
- Farklı turizm türlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak niteliklere sahip işgücünün geliştirilmesi

3.1.3.2 Mobilya Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi

Mobilya sektörü, Çukurova bölgesinde istihdam ve birim sayısı açısından öne çıkan bir sektördür. Öte yandan, sektörde büyüyen bir pazar var olmakla birlikte artan rekabet koşulları sektöre girmeyi ve sürdürülebilirliği sağlamayı zorlaştırmaktadır. Bu çerçevede gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Markalaşma ve tasarımın geliştirilmesi yoluyla sektörün katma değerinin artırılması
- Üretim kalitesi ve miktarının artırılması
- Üretim teknolojisinin geliştirilmesi
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi

3.1.3.3 Yenilenebilir Enerji Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi

Çukurova Bölgesi, güneş, hidroelektrik, biyo-kütle ve rüzgar enerjisi bakımından yüksek potansiyele sahiptir. Bu potansiyeli daha etkin biçimde kullanmak için ulusal politika hedefleri doğrultusunda bölgenin yapısına uygun olarak gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Sektörde yapılacak yatırımlara yönelik fizibilite çalışmalarının gerçekleştirilmesi
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi
- Ar-Ge ve inovasyonun geliştirilmesi

3.1.4 TE1.S4 Girişimciliğin Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Bölgede açılan firma sayısının toplam firma sayısına oranı / Türkiye'de açılan firma sayısının toplam firma sayısına olan oranı	-	≥1 (2013)

Çukurova Bölgesi yüksek miktardaki mevduat birikimi¹⁵, genç ve kalabalık nüfusu, zengin doğal kaynakları ve stratejik konumu gibi üretim faktörlerinin son derece zengin olduğu bir bölgedir. Fakat, girişimcilik kültürünün eksikliği nedeniyle mevcut potansiyelinin çok altında bir üretim¹⁶ yapmaktadır. Bu nedenle, bölgedeki üretimi artırmak için girişimciliğin geliştirilmesi temel rekabet gücü stratejilerinden biri olarak öngörülmektedir.

¹⁵ 2009 yılı toplam mevduat miktarları sıralaması için Bkz.Değerlendirme Raporu, s. 16.

¹⁶ GSYİH miktarlarının sıralaması için Bkz.Değerlendirme Raporu, s. 13.

Hali hazırda elinde yeterli sermayesi olmamakla birlikte yenilikçi iş fikrine sahip girişimcilerin bu fikirlerini hayata geçirmelerinin desteklenmesi için gerekli araçlar oluşturulacaktır. Bu araçlar, başta genç girişimciler olmak üzere tüm girişimcileri sermaye sahipleri ile bir araya getiren kurumsal platformlar ve girişim sermayesi gibi girişimci destek programlarından oluşmaktadır.

3.1.5 TE1.S5 Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Bölgenin Tanıtımı

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Yabancı sermayeli firma sayısındaki artış	571 (2009)	628 (2013) (%10 artış)
Yatırım teşvik belgeli sabit yatırım miktarı	1.093 milyon TL (2008)	1.202 milyon TL (2013) (%10 artış)

Girişimciliğin geliştirilmesi stratejisiyle de uyumlu olarak, bölgede mevcut olan sermayenin doğru yatırım alanlarına yönlendirilmesi için bölgede öne çıkan sektör ve alt sektörlerde¹⁷ yatırıma uygun alanların tespit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda tespit edilen bu yatırım alanlarının yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve bölgede yatırım yapmayı düşünen girişimcilerin ilk yatırım süreçlerinin kolaylaştırılması amacıyla danışmanlık çalışmalarının gerçekleştirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetler yoluyla hem bölgeye gelecek yatırımcı sayısının artması, hem de bölgedeki ürünlerin küresel ölçekte daha geniş pazarlara ulaşması sağlanacaktır.

3.1.5.1 Yatırım Ortamının İyileştirilmesi

Hali hazırda bölgede yeni yatırımcıların izin ve ruhsat işlemlerini etkili bir şekilde yönetecek işlevsel bir yapı bulunmamaktadır. Bu işlemleri hızlandıracak, kolaylaştıracak kurumsal, organizasyonel ve teknolojik yapıların geliştirilmesi bölgede gerçekleşecek yeni yatırımların ve dolayısıyla üretim miktarının artmasını sağlayacaktır.

Bölge, yabancı doğrudan yatırımcı sayısı bakımından ulusal ölçekte 6. sırada yer almakla beraber, sıralamada üst sıralarda yer alan bölgelerden çok daha düşük değerlere sahiptir¹⁸. Bu sorunun çözülmesi amacıyla, bölgede yatırımcıların önündeki engellerin aşılmasına yönelik tek durak ofis faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda bölgeye yatırım yapmak isteyen sermaye sahiplerinin her türlü danışmanlık ihtiyacının giderilmesi, bölgede yatırım kararı alan firmaların bürokratik işlemlerini hızlandırmak üzere kamu kurumlarının koordinasyonunun sağlanması gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir¹⁹.

¹⁷ Bölgede öne çıkan sektör ve alt sektörler için Bkz.Değerlendirme Raporu, s. 84-87.

¹⁸ Bölgedeki YDY sayısı için Bkz.Değerlendirme Raporu, s.16 .

¹⁹ Bkz. Değerlendirme Raporu s.92-93, GZFT Tablosu.

3.1.5.2 Bölgenin Markalaşması ve Marka Olarak Tanıtılması

Bölgenin markalaşması ve marka olarak tanıtılması hem bölgede üretilen ürünlerin daha organize olarak pazarlanmasını, hem de potansiyel yatırımcılara ulaşılmasını ve bu yatırımcılara doğru ve güvenilir bilgilerin sunulmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetlerin mükerrer olmasını engellemek amacıyla bölgenin markalaşmasını ve marka olarak tanıtımını amaçlayan platform benzeri tek bir çatı altında toplanması büyük önem arz etmektedir.

Öte yandan, başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere hedef ülkelere yönelik pazar araştırmaları yapılması, kendi dillerinde tanıtım materyalleri hazırlanması, bu ülkelerde irtibat ofisi ve tanıtım bürosu kurulması, bölgeye yatırımcı çekmek amacıyla tanıtım organizasyonları düzenlenmesi ve potansiyel yatırımcılar için bilgi üretilmesi ve yayınlanması gibi faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.1.6 TE1.S6 İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
İnsan kaynaklarının geliştirilmesini destekleyen program sayısı	-	≥5 (2010-2013)
İşsizlik oranı	%22 (2009)	%19 (2013)

Bir ülkenin ya da bölgenin sosyo-ekonomik gelişmesinde ve refah düzeyinin yükselmesinde temel unsur insan kaynağıdır. Yetişmiş ve nitelikli işgücü, bölgenin rekabet etme kabiliyeti ve üretimin verimliliği açısından önemlidir. Stratejik konuma ve zengin doğal kaynaklara sahip olan Çukurova Bölgesi'nin bu kaynakları üretime ve katma değere dönüştürmesinde uygulayacağı insan kaynakları politikası çok büyük önem arz etmektedir. Bölgenin sahip olduğu genç nüfusun bölgenin öncelikleriyle uyumlu bir strateji çerçevesinde geliştirilecek olan nitelikleri önümüzdeki dönemde bölgenin sosyal, ekonomik ve mekansal gelişimini şekillendirecektir. Öte yandan, insan kaynaklarının geliştirilmesi stratejisi artan göç ve nüfus artışıyla birlikte bölgenin en büyük sorunlarından biri olarak ortaya çıkan işsizlik²⁰ sorununun çözümü için de büyük önem arz etmektedir.

İnsan kaynaklarının geliştirilmesi stratejisi altında üç temel strateji alanı belirlenmiştir. Bu çerçevede işgücü arz ve taleplerinin belirlenmesi, işgücü niteliğinin artırılması ve nitelikli işgücünün bölgede tutulması alt stratejileri uygulanacaktır²¹.

3.1.6.1 İşgücü Arz ve Taleplerinin Belirlenmesi

Bölgedeki nitelikli nüfusun bölge dışına göç etmesi hem yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan hem de bölgedeki paydaşlar tarafından dile getirilen önemli bir sorundur. Bu soruna neden olan fak-

²⁰ Bkz. Değerlendirme Raporu s.13-14 ve Bkz. Mevcut Durum Analizi s.90-92.

²¹ Bkz. Değerlendirme Raporu s. 92-93, GZFT Tablosu.

törlerden biri de işgücü arzının talebi karşılayacak nitelikte olmamasıdır. Öte yandan, bölgenin öne çıkan sektörleri ve alt sektörlerinden bazılarında yetişmiş insan kaynağına ihtiyaç olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla işgücü piyasasının doğru yönlendirilmesi bölge için büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda işgücü ihtiyacına yönelik piyasa analizleri yapılarak işgücü arz ve talepleri belirlenecektir.

3.1.6.2 İşgücü Niteliğinin Artırılması

İşgücü niteliğinin artırılması stratejisi çerçevesinde işsiz nüfus, çalışan nüfus ve öğrenci ayrımı yapılması gerekmektedir. İşsiz nüfusa yönelik olarak; bölgedeki sektörlerin talepleri doğrultusunda hedefe yönelik mesleki eğitim programları düzenlenecektir. Bununla beraber bölgede mevcut bulunan, ancak niteliklerine uygun iş bulamayan nitelikli işgücünün istihdam edilebilecekleri alanlar da bölgede teşvik edilecektir. Çalışan nüfusa yönelik olarak; özellikle öne çıkan sektörlerde faaliyette olan firmaların ihtiyaçları doğrultusunda hizmet içi eğitimler düzenlenecektir. Halihazırda mesleki eğitim kurumlarında ve üniversitelerde eğitime devam eden öğrencilere yönelik ise; mezun olduktan sonra istihdam edilmelerini kolaylaştırmak amacıyla üniversite-sanayi işbirliğini destekleyen programlar geliştirilecektir.

3.1.7 TE1.S7 Ar-Ge ve İnovasyonun Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Faydalı model, patent ve endüstriyel tasarım başvuru sayısında TR62 Bölgesinin Düzey2 bölgeleri içindeki sırası	Patent - 9 (2008) Faydalı model -9 (2008) Endüstriyel tasarım -10 (2008)	Patent - 6 (2013) Faydalı model -6 (2013) Endüstriyel tasarım -8 (2013)
Bölgenin toplam ihracatındaki yıllık ortalama artış oranı	-	%10 (2010-2013)

Bölgenin inovasyon göstergelerine (patent sayısı, faydalı model, endüstriyel tasarım) bakıldığında²², Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinin desteklenmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Öte yandan, bölgede kurumsal olarak Ar-Ge çalışmalarına dönük yapılanmalar olan Teknoparklarda (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri) henüz yeterli sayıda firma yer almamaktadır²³. Ar-Ge ve inovasyonun desteklenmesi yoluyla bölgede üretilen ürünlerin katma değeri yükselecek, verimlilik artışı sağlanacak, global pazarlarda ürünlerin rekabet şansı artacaktır²⁴. Böylece, bölge gelirinin artması sağlanacak ve ekonomik sürdürülebilirliğe katkıda bulunulacaktır.

²² Bölgenin inovasyon gelişmişlik durumu için Bkz. Değerlendirme Raporu, s.17.

²³ Bölgedeki Teknoparkların durumu için Bkz. Mevcut Durum Analizi s.140-141.

²⁴ Ar-ge ve inovasyon için Bkz. Değerlendirme Raporu s. 92-93, GZFT Tablosu.

3.1.7.1 Bölgedeki Üniversiteler ile Sanayi Kuruluşları Arasında Ar-Ge'ye Yönelik İşbirliğinin Geliştirilmesi

Bölgedeki üniversiteler ile sanayi kuruluşları arasında Ar-Ge'ye yönelik işbirliği çalışmaları kapsamında Türkiye'de ve bölgede tanıtımının yapılması vb. yöntemlerle bölgedeki teknoparkların etkin kullanımının sağlanması sağlanacaktır. Öte yandan, üniversiteler ve özel sektörün eşgüdüm içerisinde Ar-Ge faaliyetlerini yürütmesi amacıyla bölgede sanayiciler ve üniversiteler arasında bağlayıcı bir oluşum kurulacaktır.

3.1.7.2 Bölgenin İnovasyon Kapasitesinin Geliştirilmesi

Bölgenin inovasyon kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla bölgedeki öne çıkan sektörlerde inovasyon konusunda farkındalık oluşturulması için eğitim ve bilinçlendirme programları düzenlenecek, firmaların yenilikçi ürün hizmet ve süreçlerin geliştirilmesi faaliyetleri desteklenecektir.

3.2 TE2

Sosyal Uyum

3.2 TE2 Sosyal Uyum

Çukurova Bölgesi, sosyo-kültürel ve ekonomik olarak farklı grupların bir arada bulunduğu, genç nüfusun yüksek olduğu bir bölgedir. Adana ve Mersin il merkezleri ile Tarsus ilçesinden oluşan Metropolen alt bölge hem bölge içinden hem de bölge dışından önemli miktarda göç almakta ve bu durum birçok sosyal sorunu beraberinde getirmektedir. Ayrıca, bölge geleneksel olarak iki ayrı il merkezi etrafında yapılmış ve ilişki ağlarını bu çerçevede oluşturma alışkanlıkları geliştirmiştir. Bölgedeki sivil toplum kuruluşları sayıca fazla olmakla birlikte bu kuruluşların faaliyetlerinin etkinliği sınırlı kalmaktadırlar. STK'ların faaliyetlerinin etkin hale getirilmesi sosyal sorunların çözümünde önemli bir rol oynayacaktır. Bölge halen genç bir nüfusa sahip olmakla birlikte önümüzdeki dönemde yaşlanma eğilimi göstermektedir. Bu duruma hazırlık olarak tedbirler alınmalı ve toplum içerisindeki diğer dezavantajlı gruplar ve bunlarla ilgili sorunlar da çözümlenmelidir.

Sosyal uyum stratejileri

- TE2.S1** Göçle gelen nüfusun sosyal ve iktisadi uyumunun sağlanması
- TE2.S2** Dezavantajlı grupların iş hayatına ve sosyal yaşama katılımının artırılması
- TE2.S3** Sivil toplum faaliyetlerinin geliştirilmesi

3.2.1 TE2.S1 Göçle Gelen Nüfusun Sosyal ve İktisadi Uyumunun Sağlanması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Göçle gelen nüfusun ağırlıklı olarak yaşadığı mahallelerde uygulanan mekansal iyileştirme projesi sayısı	-	≥10 (2010-2013)
İşsizlik oranı	%22 (2009)	%19 (2013)

Bölgedeki sosyal uyum stratejisinin bir parçası olarak sosyal bütünleşmenin artırılması için bir yandan düşük gelir grubunda yer alan toplumsal kesimlerin kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenirken diğer yandan toplumda sosyo-kültürel seviye farklılıklarının azaltılması amaçlanmaktadır²⁵.

3.2.1.1 Göçle Gelen Nüfusun Yaşadığı Bölgelerde Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi

Bölgeye göçle gelen nüfusun kentlerde bir arada yaşama eğiliminde olduğu bilinmektedir. Bu durum bu grupların kent yaşamıyla ve toplumun diğer kesimleriyle olan ilişkilerini kısıtlı kılmaktadır. Göçle gelen grupların sosyal dışlanmışlığının önlenmesi için bu grupların kentle entegrasyonunu sağlayacak kültür-sanat ve spor etkinliklerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Öte yandan, kentlerin fiziksel ve sosyal açıdan sorunlu bölgelerinde mekansal iyileştirme çalışmalarının yapılması bu bölgelerde

²⁵ Bkz. Değerlendirme Raporu s. 92-93, GZFT Tablosu.

yaşayanların toplumsal ayrıışmalarının azaltılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

3.2.1.2 Göçle Gelen Nüfusun Mesleki ve Sosyal Adaptasyonunun Sağlanması

Bölgeye göçle gelen nüfusun eğitim düzeyi ve genel nitelikleri kentsel iş kollarının taleplerini karşılar nitelikte değildir. Bu kesimlerin mesleki niteliklerini artırıcı eğitimler verilmesi onların kentsel hayata daha kolay adapte olmalarını sağlayacaktır. Göçle gelen nüfusun sosyal adaptasyonunun sağlanmasıyla birlikte toplumun sosyo-kültürel farklılıklarının azaltılması yolunda da katkı sağlanmış olacaktır.

3.2.2 TE2.S2 Dezavantajlı Grupların İş Hayatına ve Sosyal Yaşama Katılımının Artırılması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Suç işleyen çocuk ve sokak çocuğu sayısı	-	%10 azalma (2010-2013)
Ev kadınlarının işgücüne dahil olmayan nüfus içindeki oranı	%40,3 (2008)	%35 (2013)
Yaşlı ve engellilere yönelik uygulanan mekansal iyileştirme projesi sayısı	-	≥5 (2009-2013)

Dezavantajlı grupların iş hayatına ve sosyal yaşama katılımlarının artırılması için bu gruplardan çocuk ve gençlere yönelik faaliyetlerin geliştirilmesi, kadınların sosyal yaşama katılımının sağlanması ve statülerinin iyileştirilmesi ve yaşlı ve engellilerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir²⁶.

3.2.2.1 Çocuk ve Gençlere Yönelik Faaliyetlerin Geliştirilmesi

Küçük yaşta suça karışan bireylerin topluma kazandırılması için suça karışmış çocuklar ile sokak çocuklarına yönelik sosyal faaliyetler düzenlenecektir. Ayrıca, çocuk ve gençlerin zararlı alışkanlıklardan korunarak topluma kazandırılması için meslek edindirme kursları ile kültürel faaliyetler organize edilecek ve spor imkanlarına ulaşmaları sağlanacaktır.

3.2.2.2 Kadınların Sosyal Yaşama Katılması ve Statüsünün İyileştirilmesi

Kadınların sosyal yaşamdaki rolü ülkelerin ve bölgelerin gelişmişlik düzeyinin artmasıyla büyümektedir. Kadınların toplumsal yaşama daha fazla katılarak sosyal statülerinin iyileştirilmesi amacıyla kadınların işgücüne katılımını teşvik edecek olan girişimci geliştirme programları düzenlenecektir. Öte yandan, bölgede aile içi şiddet vakalarının yaygın oluşundan hareketle aile içi şiddeti önlemeye yönelik eğitim ve destek faaliyetleri geliştirilmelidir.

3.2.2.3 Yaşlı ve Engellilerin Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi

Bölge nüfusunun yaş ortalamasının giderek yükselmekte oluşu yaşlılara yönelik sosyal hizmetlerin

²⁶ Bkz. Değerlendirme Raporu, s. 93.

geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Diğer yandan, yaşlıların ve engellilerin sosyal yaşama katılmalarını kolaylaştıracak mekansal düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. Engellilerin sosyal ve ekonomik yaşama katılmalarını sağlayacak faaliyetlerin geliştirilmesi bu grupların toplumsal bütünleşmelerini ve yaşam kalitesini arttıracak olan diğer bir faaliyet alanı olacaktır.

3.2.3 TE2.S3 Sivil Toplum Faaliyetlerinin Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
STK'lar tarafından hazırlanan ve çeşitli kurumlar tarafından desteklenmeye hak kazanan proje sayısı	-	%10 artış (2010-2013)
Kurumlar arası ilişkiler ağının yapısı	Nitelikli ilişki türlerinde ilişki kuran kurum sayısının az olduğu, sivil toplumdan ziyade kamu kurumlarının odaklarda yer aldığı, iki ilin farklı kutuplarda yer aldığı bir yapı (2009)	Nitelikli ilişki türlerinde ilişki kuran, çok odaklı ve iki il arasındaki ilişkilerin yoğunlaştığı bir yapı (2013)
Sivil toplumun geliştirilmesine yönelik kurulan platform sayısı	-	≥1 (2009-2013)

3.2.3.1 Bölgesel Sivil Toplum Örgütlenmesinin Geliştirilmesi

Bölgede ticaret ve sanayi odaları gibi özel sektör temsilcilerinden oluşan ve doğası itibarıyla kamu kurumu olma özelliği gösteren sivil toplum kuruluşları dışında kalan STK'lar yeterince etkili değildir²⁷. Dolayısıyla; bölgede sivil toplum örgütlenmesi ve yönetim eksikliğinin giderilmesi amacıyla öncelikle sivil toplum kuruluşlarının daha etkin çalışmaları sağlanacaktır. Bu kapsamda sivil toplum örgütleri ve örgütlenme konusunda halkın bilinçlendirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.2.3.2 Kurumlar Arası İşbirliğinin Geliştirilmesi

Bölgede sosyal uyumun sağlanması amacıyla hem kurumlar arası hem de farklı toplumsal kesimler arası diyalog ve işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Kurumlar arasında iletişim eksikliğini gidermek için kurumların birlikte çalışma yapmasını sağlayacak olan platformların oluşturulması öncelikli bir faaliyet alanıdır. Bunun yanı sıra kurumların ortak iş yapma kültürlerini arttırmak için kurumların ortaklaşa düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklerin yaygınlaştırılması da kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesine hizmet edecektir.

Bu strateji kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler rekabet gücünü artırmaya yönelik stratejilerin gerçekleşmesi için kilit öneme sahip kümelenme faaliyetlerinin bölgede uygulanabilir hale gelmesi açısından da faydalı olacaktır. Zira, kamu kurumları, sivil toplum ve özel sektörden oluşan üçlü sarmal yapı küme yapılarının temelini oluşturmaktadır.

²⁷ Bkz. MDA, Kurumsal yapı. s. 288

3.3 TE3
Yaşam Kalitesi

3.3 TE3 Yaşam Kalitesi

Bir bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini artırması, bölgedeki insanların günlük yaşam standartlarının yükselmesi için tek başına yeterli değildir. Yaşam kalitesinin artırılması amacıyla geliştirilen stratejiler üç temel ilke üzerine inşa edilmiştir. Bu ilkeler “yaşanabilirlik”, “kentlilik” ve “estetik” tir. Yaşanabilirlik kavramı bir kentin, bölgenin ya da ülkenin bireylerine sunduğu eğitim, sağlık, fiziksel mekan, altyapı ve sosyal yaşam imkanlarının kapasite ve yeteneklerini ifade etmektedir. Bu eksen altındaki stratejiler daha çok metropoliten alan ve kentleşmiş bölgelere yönelik olarak tasarlandığı için kent kültürü ve kentli kimiliğini kazandırmaya dönük faaliyetler önem kazanmaktadır. Ayrıca, bölgedeki fiziksel mekanın şekillenmesindeki stratejilerin uygulanmasında da estetik değerler göz önünde bulundurulacaktır. Bu bağlamda, Çukurova Bölgesi’nde yaşam kalitesi unsurlarını geliştirmek, bölgenin kalkınması ve lider bölge olması yolunda en az ekonomik büyüme kadar önem arz etmektedir.

Bölgenin yaşam kalitesini artırmak amacıyla yaşam kalitesinin temel belirleyicileri olan sosyal ve fiziksel altyapı hizmetlerinin nitelik, ölçek ve erişilebilirlik kriterleri göz önünde bulundurularak geliştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, “Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi”, “Eğitim Hizmetlerine Yönelik Mekansal Altyapının Geliştirilmesi”, “Kentsel Çevrenin Kalitesinin Artırılması ve Altyapının Geliştirilmesi”, “Sosyal Yaşamın Zenginleştirilmesi” ve “Kentlerin Güvenliğinin Geliştirilmesi” stratejileri uygulanacaktır.

Yaşam kalitesi stratejileri

TE3.S1 Sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi

TE3.S2 Eğitim hizmetlerine yönelik mekansal altyapının geliştirilmesi

TE3.S3 Kentsel çevrenin kalitesinin artırılması ve altyapının geliştirilmesi

TE3.S4 Kentlerin güvenliğinin geliştirilmesi

3.3.1 TE3.S1 Sağlık Hizmetlerinin İyileştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
100.000 kişi başına düşen hastane yatak sayısı	241 (2009)	Türkiye ortalaması (2013) (2009 Türkiye ortalaması: 262)

Sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi stratejisi kapsamında bölge içinde metropoliten alt bölge ve bu alt bölge dışında kalan bölgeler için temel bir ayrım bulunmaktadır. Bölgedeki metropoliten kent merkezleri, hem bölge içinden hem de bölge dışından sağlık hizmetleri taleplerini karşılamak durumunda kalmaktadırlar. Bu taleplerin yüksek nitelikli hizmet kalitesi çerçevesinde karşılanabilmesi için metropoliten alt bölgede yatak kapasiteleri artırılacak, teknolojik yatırımlar yoğunlaştırılacaktır. Öte yandan, metropoliten bölge dışında kalan, ‘sektörel olarak uzmanlaşmış çekim merkezi olmak’ mekânsal stratejisinin uygulanacağı alt merkezlerde sağlık hizmetlerinde uzman personel ihtiyacının karşılanması sağlanacaktır.

3.3.2 TE3.S2 Eğitim Hizmetlerine Yönelik Mekansal Altyapının Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
İlköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	≥25 (2009) (Akdeniz, Seyhan, Yüreğir, Sarıçam, Karataş ve Ceyhan)	Türkiye ortalaması (2013) (2009 Türkiye ortalaması: 24)
Ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	≥20 (2009) (Tarsus, Çamlıyayla, Yüreğir, Sarıçam, İmamoğlu, Karataş, Yumurtalık, Ceyhan, Kozan, Aladağ, Saimbeyli ve Tufanbeyli)	Türkiye ortalaması (2013) (2009 Türkiye ortalaması: 17)

Eğitim hizmetleri, sadece yaşam kalitesini artırmak için değil, bölgenin kalkınmasında her alanda etkisini gösterecek bir faaliyet alanıdır. Eğitim hizmetlerinin mekânsal altyapısındaki yetersizlikler bölgenin öne çıkan sorun alanları arasındadır. Bu kapsamda, bölgede eksik olduğu görülen²⁸ okul öncesi eğitim kurumları yaygınlaştırılacak, kent merkezlerinde okul, derslik ve yurt kapasiteleri geliştirilecektir.

3.3.3 TE3.S3 Kentsel Çevrenin Kalitesinin Artırılması ve Altyapının Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
İl merkezlerindeki kişi başına düşen sosyal donatı alanı miktarındaki artış oranı	-	%10 (2013)
Merkez dışı ilçelerde kentsel çevrenin iyileştirilmesine yönelik uygulanan proje sayısı	-	≥19(2010-2013) (Her ilçe için en az 1 proje)
Kentsel dönüşüm projeleri kapsamında dönüştürülen konut sayısındaki artış oranı	-	%10 (2013)

Kentsel çevrenin kalitesinin artırılması ve altyapının geliştirilmesi stratejisi kapsamında öncelikle kentsel dönüşüm, ulaşım, depremsellik gibi alanlarda planlama çalışmaları gerçekleştirilecektir. Halihazırda geçerli olan ya da hazırlanacak koruma planları çerçevesinde kentteki çarpık yapılaşma sorunlarının bertarafına yönelik kentsel dönüşüm projeleri hayata geçirilecek, kentsel altyapı iyileştirilecek ve hizmetlerin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Öte yandan, yerel yönetimlerin planlama çalışmalarında ihtiyaç duydukları teknolojik altyapılarını geliştirmeleri sağlanacaktır.

3.3.4 TE3.S4 Kentlerin Güvenliğinin Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
İşlenen suç sayısı sıralamasında Düzey2 Bölgeleri arasındaki sıra	8 (2007)	10 (2013)

Bir kentin, bölgenin ya da ülkenin yaşanabilir olabilmesinin öncelikli koşullardan biri de kent güvenliğidir. Güvenlik zafiyetleri gösteren kentlerin, fiziksel ve sosyal altyapı olanakları kenti yaşanabilir kılmaya yetmeyecektir. Çukurova Bölgesi'nde kentlerin güvenliğinin geliştirilmesi stratejisi doğrultusunda kentlerde güvenliği artıracak mekansal düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca, bölgedeki yaygın suç türlerinin azaltılmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.4 TE4

Çevre

3.4 TE4 Çevre

1987 yılında Birleşmiş Milletler'in Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nda sürdürülebilirlik, insanlığın, gelecek kuşakların gereksinimlerine cevap verme yeteneğini tehlikeye atmadan, günlük ihtiyaçlarını temin ederek kalkınma yeteneği olarak tanımlanmıştır. Çukurova Bölgesi için geliştirilen çevre stratejileri sürdürülebilirlik ilkesini temel alarak geliştirilmiştir. Çukurova Bölgesi, ekonomik ve sosyal olarak kalkınırken, bölgenin kalkınmasında önemli bir paya sahip olan zengin doğal ve kültürel kaynakların da sürdürülebilirliğini sağlamak durumundadır.

Bölgede çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesine yönelik olarak "Katma değeri yüksek endemik bitkilerin değerlendirilmesi", "Güneş ve rüzgar enerji kaynaklarının değerlendirilmesi", "Hassas bölgelerin korunması", "Çevre dostu faaliyetlerin geliştirilmesi", "Çevre sorunları hakkında farkındalık yaratılması" ve "Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması" stratejileri uygulanacaktır.

Çevre stratejileri

TE4.S1 Katma değeri yüksek endemik bitkilerin değerlendirilmesi

TE4.S2 Güneş ve rüzgar enerji kaynaklarının değerlendirilmesi

TE4.S3 Hassas bölgelerin korunması

TE4.S4 Çevre dostu faaliyetlerin geliştirilmesi

TE4.S5 Çevre sorunları hakkında farkındalık yaratılması

TE4.S6 Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması

3.4.1 TE4.S1 Katma Değeri Yüksek Endemik Bitkilerin Değerlendirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Endemik bitkileri işleyerek ürün çeşitlemesine giden işletme sayısı/Endemik bitkileri değerlendiren yeni girişim sayısı	-	≥10 (2013)

Bölgede pek çok sektörde değerlendirilebilecek endemik bitkilerin bulunduğu bilinmekle beraber bu konularda yapılacak yatırımlara yönelik fizibilite çalışmaları yetersizdir. Bölgedeki katma değeri yüksek, alternatif sektörlerde kullanılan (tıp, ilaç, kozmetik, vb.) endemik bitkilerle ilgili öncelikle bölgedeki endemik bitkilerin envanterinin çıkarılması ve bu bitkilerin koruma kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Ayrıca organik tarım ürünlerinin üretiminde mevcut kapasite artırılacak ve ürün çeşitlenmesi sağlanacaktır.

3.4.2 TE4.S2 Güneş ve Rüzgar Enerjisi Kaynaklarının Değerlendirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Kurulan yeni rüzgar enerjisi tesisi sayısı	-	≥1 (2013)

Çukurova Bölgesi Türkiye'nin ve Avrupa'nın en yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip bölgelerinden biri olmakla birlikte halihazırda güneş enerjisini elektrik enerjisi üretiminde kullanmamaktadır. Bu doğrultuda, bölgede güneş termik santrali kurulmasına yönelik fizibilite çalışmalarının yapılması enerji verimliliğinin öneminin vurgulandığı ve yenilenebilir enerji sektörünün geliştiği günümüzde bölgede çevre dostu enerji üretiminin sürdürülebilirliği yönünde önemli bir adım olacaktır. Öte yandan, güneş enerjisi potansiyelinin konut, iş yeri ve sanayide kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Bölge, özellikle Mersin'in batısı, rüzgar enerjisi potansiyeli açısından zengindir. Dolayısıyla, bu bölgede rüzgar enerjisi potansiyelinden faydalanılmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.4.3 TE4.S3 Hassas Bölgelerin Korunması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Hassas bölgelerle ilgili geliştirilen yeni proje sayısı	-	≥5 (2013)

Çukurova bölgesi sınırları içinde yer alan koruma alanları ve milli parkların kapladığı geniş alanlar ve bu alanların nitelikleri itibarıyla, Türkiye içinde görece zengin bir bölgedir. Bölge sınırları içerisinde bulunan Yumurtalık Lagünü Milli Parkı RAMSAR alanı olması nedeniyle uluslararası öneme sahiptir. Bununla birlikte bölgedeki sektörel gelişme eğilimleri ve bunların yer seçimleri hassas bölgeleri tehdit etmektedir. Bu bilgiler ışığında, bölgede gelişeceği öngörülen ve çevre kirliliği yaratma tehdidi olan sektörlerle ilişkin etki değerlendirmelerinin büyük ölçekli yatırımlar yapılmadan önce yapılması gerekmektedir. Bölgenin biyolojik çeşitliliğinin (flora, fauna) korunması hem ekolojinin korunmasını kolaylaştıracak hem de alternatif ekonomik faaliyetler için fırsat yaratacaktır. Bu doğrultuda bölgede bulunan hassas yaşam alanları ve bölgede yetişen canlı türlerinin kayıt altına alınarak korunması faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

3.4.4 TE3.S4 Çevre Dostu Faaliyetlerin Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Bölgesel entegre katı atık tesisi sayısı	-	1 (2013)
Katı atık bertaraf yöntemi olarak düzenli depolama yöntemini kullanan belediye sayısı	0 (2008)	14 (2013)
Arıtma tesisi olan belediye sayısı	29 (2006)	≥40 (2013)

Bölgede geliştirilen ekonomik faaliyetlerin çevreyle uyumlu olması ve genel olarak bölgedeki çevre kirliliğinin azaltılması bölgenin çevresel sürdürülebilirliğinin sağlanması doğrultusunda önemli rol oynamaktadır. Günümüzde çevre kirliliği büyük ölçüde endüstriyel ve kentsel atıklardan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle çevre kirliliğini önlemeye yönelik en önemli faaliyetlerden biri de atık yönetiminin çevre dostu yöntemlerle gerçekleştirilmesidir. Bu doğrultuda çevre dostu üretim ve endüstriyel atık bertaraf sistemlerinin geliştirilmesi ve geri dönüşümü mümkün atıkların kaynağından ayrılarak üretime kazandırılmasının yanı sıra kanalizasyon ve arıtma sistemlerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Küresel ısınma doğal hayatın ve sürdürülebilirliğin en büyük tehditlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla küresel ısınma ve buna neden olan unsurların önlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda orman ve anız yangınlarını önlemek başta olmak üzere bölgede karbon salınımını azaltıcı faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.4.5 TE4.S5 Çevre Sorunları Hakkında Farkındalık Yaratılması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Çevre sorunları konulu düzenlenen büyük ölçekli etkinlik sayısı	-	≥ 40 (2010-2013) (Her alt-bölgede ve il merkezinde: 1 etkinlik/yıl)

Bölgede çevresel kirliliğin azaltılması için öncelikle bölge halkında, çevre sorunları hakkında farkındalık yaratılması gerekmektedir. Bölgenin çevre kirliliğine karşı korunması ancak bölge halkının sahiplenmesi ile mümkün olabilecektir, zira çevrenin kirlenmesi en çok bölgede yaşayan halkı etkileyecektir. Bu bağlamda bölgenin çevresel değerleri ve sorunları hakkında tanıtım faaliyetleri ve özellikle ilköğretim çağındaki çocuklara yönelik interaktif çevre koruma faaliyetleri düzenlenecektir.

3.4.6 TE4.S6 Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Geliştirilen koruma projesi sayısı	-	≥ 5 (2010-2013)
İşlevsel hale getirilen kültürel varlık sayısı	-	≥ 5 (2010-2013)

Gelecek kuşaklara bırakılması gereken zenginlikler olan tarihi ve kültürel değerlerin koruma kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla kültürel mirasın korunması ve işlevsel hale getirilmesi stratejisi kapsamında koruma projeleri geliştirilecek, tarihi ve kültürel miras yapısına uygun olarak yeniden işlevsel hale getirilecektir.

4 **Alt - Bölge** **Stratejileri**

**Bölgesel
Vizyon ve
Stratejiler**

4 Alt-Bölge Stratejileri

TR62 Çukurova Bölgesi incelenirken coğrafi yakınlık ve ilişki yoğunluğu kriterlerine göre merkez ilçelerden oluşan metropoliten bölge ve dış ilçelerden oluşan 8 alt bölge olarak sınıflandırılmıştır²⁹. Oluşturulan bu alt bölgelerde hem sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri hem de ilçelerin kendi aralarındaki ilişki türleri farklılık göstermektedir. Bazı alt bölgelerde birbirine yakın gelişmişlik seviyelerin-

Farklı karakter sergileyen ilçeler 4 karakteristik gruba ayrılmış ve ilçelerin kalkınma stratejileri bu gruplara göre sınıflandırılmıştır.

de ilçeler bulunurken, kimi alt bölgelerde ekonomik aktivite ya da nüfus büyüklüğü açısından bir ilçenin diğerleri için bir nevi merkez olarak öne çıktığı görülmektedir.

Oluşturulan alt bölgelerdeki farklı karakter sergileyen ilçeler, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın yapmış olduğu sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksine³⁰ göre 4 karakteristik gruba ayrılmış ve ilçelerin kalkınma stratejileri bu gruplara göre sınıflandırılmıştır. Her alt bölgede farklı ilçe karakterlerine göre stratejiler seçilerek alt bölge stratejilerini oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda alt bölgeler ve bu alt bölgelerdeki ilçelerin gruplarına göre uygulanan stratejiler özetlenmiştir.

Tabloda özetle ifade edilen gruplar ve bu gruplara yönelik olarak uygulanacak stratejiler ise aşağıdaki gibi olacaktır.

		Stratejiler			
		Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak	Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak	Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek	Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek
Alt Bölgeler	Anamur Bozyazı Aydıncık				
	Mut Gülnar				
	Silifke Erdemli				
	Tarsus Çamyayla				
	Pozantı Aladağ Karaisalı				
	Ceyhan Karataş Yumurtalık				
	Kozan İmamoğlu				
	Fefe Saimbeyli Tufanbeyli				

²⁹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.45-46.

³⁰ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.42.

■ 1. Metropoliten alan içinde yer alan ilçeler (*Tarsus*)

Strateji: Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak

Bu grupta sadece Tarsus ilçesi yer almakta olup, metropoliten alanla benzer bir karakter seğilemektedir. Sosyo-ekonomik açıdan bölgenin en gelişmiş ilçesi olan Tarsus'ta öncelikle metropoliten alanla bütünleşik olarak kentsel yenileme ve dönüşüm faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu grupta, rekabet gücünü artırmaya ve güçlü olunan sektörlerde yenilikçi yaklaşımlarla en iyi seviyeyi yakalamaya yönelik, ve Ar-Ge, inovasyon faaliyetlerini geliştirmenin yanı sıra insan kaynaklarının niteliğini artırmak hedeflenmektedir. Bu strateji kentsel yenileme, göçle gelen nüfusun sosyal uyumu gibi metropoliten bölge için geçerli tematik eksenlerdeki stratejileri de içermektedir.

■ 2. Metropoliten alan ceperinde ve/veya alt merkez karakterine sahip ilçeler (*Silifke, Ceyhan, Pozantı, Anamur, Erdemli, Kozan*)

Strateji: Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Bu grupta yer alan ilçeler bölge içinde gelişmenin yayılmasını sağlayacak alt merkezlerden oluşmaktadır. Bu sebeple, her alt merkezde göreceli üstünlük ilkesi gözetilerek belli sektör ya da alt sektörler öne çıkarılarak ve bu merkezlerin kentsel yaşam kaliteleri yükseltilerek içinde yer aldığı alt bölgenin ya da civar diğer ilçelerin kentsel hizmet alma noktası olmaları sağlanacaktır.

■ 3. Yüksek tarım geliri, kısmen hizmetler vs. olan kırsal ilçeler (*Bozyazı, Karataş, Çamlıyayla, Mut, İmamoğlu, Aydıncık, Yumurtalık*)

Strateji: Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Bu grupta yer alan ilçeler genelde tarımsal karakteri öne çıkan, kırsal karakterli, bulunduğu konuma bağlı olarak deniz ya da doğa turizmi potansiyeline sahip ilçelerdir. Bu ilçelerin sahip oldukları üretim potansiyellerini geliştirmek ve doğal kaynaklarını ekonomide değerlendirmek yoluyla gelişmişlik düzeylerini artırmaları sağlanacaktır.

■ 4. Tarım geliri düşük, ormanlık kesimde yer alan kırsal ilçeler (*Gülnar, Karaisalı, Tufanbeyli, Aladağ, Saimbeyli, Feke*)

Strateji: Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

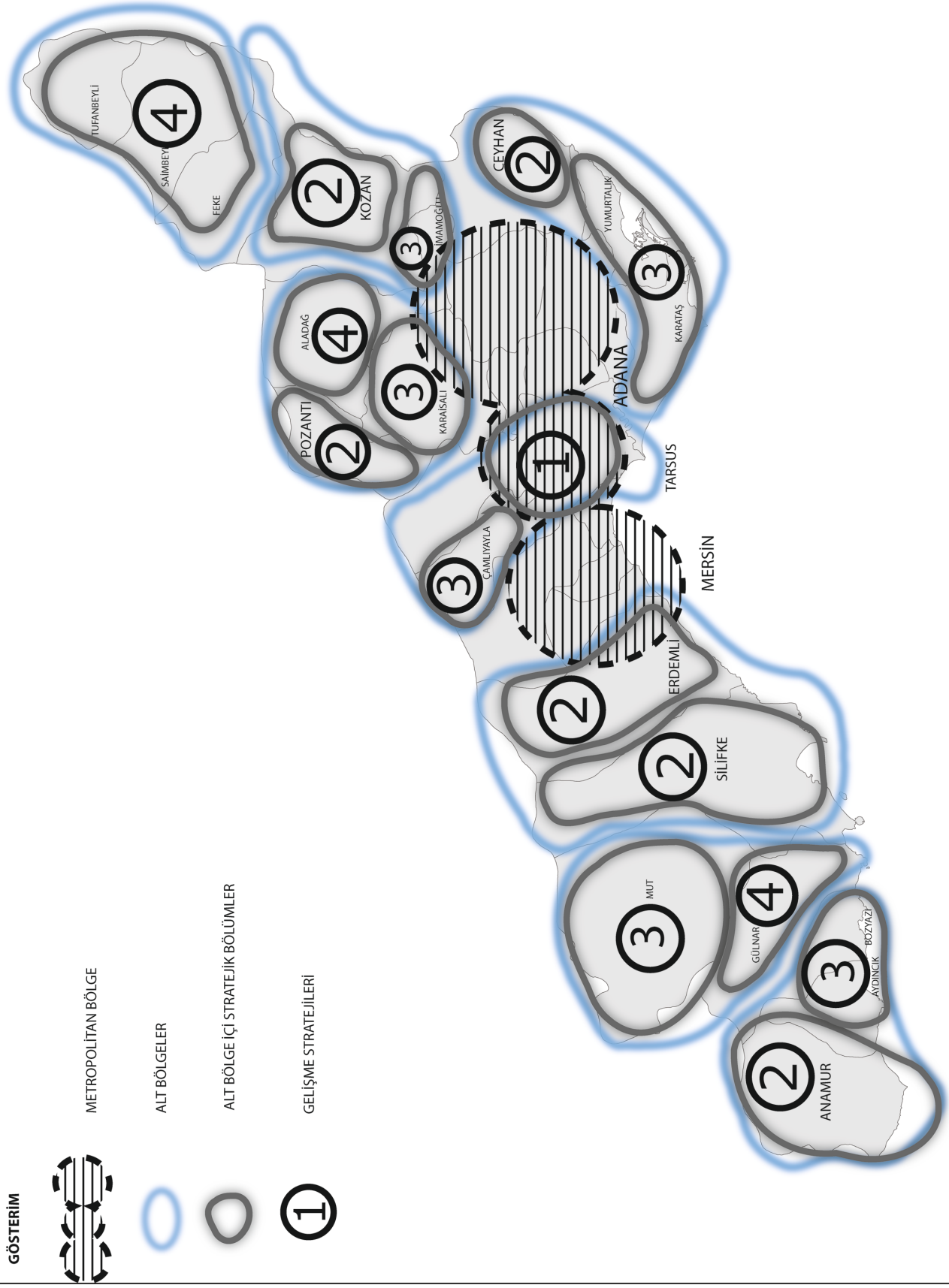
Bu grupta yer alan ilçeler bölge içinde sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından en alt düzeyde olan ilçelerdir. Baskın kırsal karakteri, kısıtlı tarım imkanları ve dağlık jeomorfolojik yapılarıyla göze çarpmaktadırlar. Bu ilçelerde temel altyapı sorunlarının çözülmesi, alternatif gelir yaratıcı faaliyetler ve temel hizmetlerdeki insan kaynaklarının geliştirilmesi gibi yaşam standardının yükseltilmesine yönelik kırsal kalkınma karakterli bir strateji izlenecektir.

Yukarıda yer alan stratejilerin bölge içindeki mekansal dağılımı ve bu stratejilere bağlı olarak bölgedeki oluşturulması öngörülen mekansal yerleşme stratejisi Şekil 1 ve Şekil 2’de gösterilmektedir.

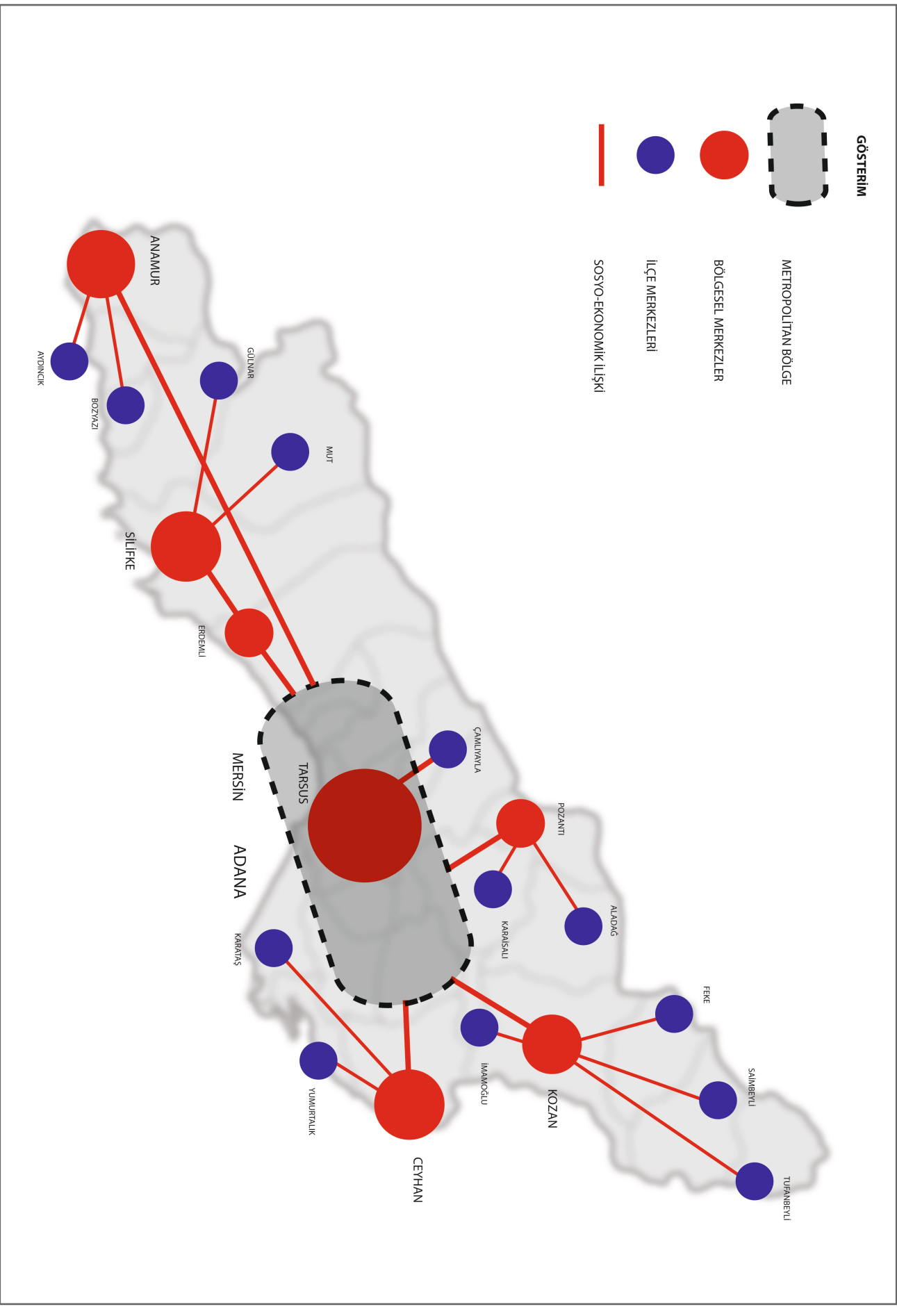
Şekil 1’deki harita üzerinde bölge içinde sosyo ekonomik gelişmeye yönelik politikaların mekansal dağılımı görülmektedir.

Şekil 2’de ise bölgedeki temel yerleşmeler arası hiyerarşi gösterilmektedir. Bölgedeki sosyo-ekonomik gelişme sistemi metropoliten bölge ve bu bölgeyle ilişki içerisinde yer alan bölgesel merkezlerden oluşmaktadır. Bölge içi gelişme, tüm ilçelerin bu sistematik üzerinden sosyo-ekonomik gelişme ağına dahil olması üzerine kuruludur. Söz konusu haritada bu sistematik ilçeler, bölgesel merkezler ve metropoliten bölge seviyesinde hiyerarşik bir düzende gösterilmektedir.

Şekil 1: Çukurova Bölgesi Alt Bölge Stratejileri

Şekil 2: Çukurova Bölgesi Yerleşme Hiyerarşisi

4.1 I. Alt Bölge (Anamur, Bozyazı, Aydıncık)

Anamur, Bozyazı, Aydıncık alt bölgesi metropoliten alandan uzakta oluşu ve alt bölgeyi metropoliten bölgeye bağlayan karayolunun elverişsizliği nedeniyle ulaşımı zor bir konumda bulunmaktadır. Zengin kültürel ve doğal mirasının yanı sıra verimli tarımsal üretime elverişli iklimini avantaja dönüştürmüş ve ulaşım zorluğuna rağmen metropoliten alan çeperindeki alt bölgelere yakın bir gelişmişlik seviyesini yakalamıştır³¹. Anamur ilçesi, alt bölgenin merkezi konumunda olup, turizm ve hizmetler sektörünün de en gelişmiş olduğu ilçedir. Alt bölgede örtü altı tarım faaliyetleri de yoğunlaşmış olup, deniz kenarında yer almasına rağmen su ürünlerinden yeterince faydalanamamaktadır³². Anamur'da çekim merkezi haline gelmeye yönelik daha kentsel, Aydıncık'ta daha kırsal nitelikli faaliyetler geliştirilirken, Bozyazı'da bu ikisi arasındaki bağlantıları sağlayan kalkınma stratejilerinin odaklanması hedeflenmektedir. Diğer yandan, turizm başta olmak üzere alt bölgenin hemen her açıdan gelişmesi büyük ölçüde karayolu ulaşımının iyileştirilmesiyle ilişkilidir.

I. Alt Bölge Stratejileri

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak
Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

4.1.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Alt bölge içerisinde Anamur ilçesi çekim merkezi olma konumunu üstlenecektir. Bu konumun sağlanmasına yönelik olarak hizmetler sektöründeki kalite ve çeşitliliğin artırılması, kentsel altyapının geliştirilmesi, kentsel yaşamın zenginleştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bölgenin öne çıktığı tarım ürünlerinin işlenmesine yönelik faaliyetler de bu işlevi yerine getirmeye katkı sağlayacaktır.

Alt bölgenin yaşanabilirlik düzeyini yükseltme ve çekim merkezi olma konusunda karşılaştığı en büyük engellerden biri de hizmetler sektörünün yeterli nitelikte insan kaynağına ulaşamamasıdır. Bu bağlamda alt bölgenin hizmetler sektöründeki ihtiyaçlarına yönelik insan kaynağını geliştirmesi sağlanacaktır. Bu kapsamda hizmetler sektörüne yönelik muhtelif sertifika programları uygulanacaktır.

Alt bölgenin sorunları ele alındığında göze çarpan en önemli eksiklik ulaşım altyapısı konusundaki yetersizliktir. Karayolu ulaşımı hemen her konuda olduğu gibi nitelikli insan kaynağını çekme ve alt bölgede tutma konusunda da engel teşkil etmektedir. Nitelikli insan kaynağını bölgede tutamayan alt bölge bunun sonucunda sağlık ve eğitim gibi sosyal altyapısını geliştirememekte ve hizmetler sektöründe istenen gelişmişlik düzeyine ulaşamamaktadır. Bölgenin çekim merkezi olması için bunların yanı sıra içme suyu, kanalizasyon ve arıtma, katı atık yönetimi gibi altyapı unsurlarını iyileştirmeye yönelik çalışmalar geliştirilecektir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetler aşağıdaki gibidir:

³¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz.Değerlendirme Raporu s.47.

³² Ayrıntılı bilgi için Bkz.Değerlendirme Raporu s.47.

- Taşucu-Anamur Yolunun tamamlanarak hizmete açılması
- Anamur'da ticari ve turistik amaçlı liman altyapısının geliştirilmesi
- Aydıncık'ta içme suyu hattının tamamlanması
- Anamur'un belde ve köylerine tek kaynaktan su getirilmesi
- Bozyazı içme suyu şebekesinin yenilenmesi
- Anamur, Aydıncık ve Bozyazı ilçeleri için entegre bir kanalizasyon sistemi yapılması
- Altbölgede modern bir arıtma sistemi yapılması
- Bir katı atık bertaraf tesisi kurulması

Ayrıca alt bölgedeki elverişli ikliminin etkisiyle alt bölgenin tamamına yayılan verimli örtü altı tarım ürünlerinin katma değeri yüksek son ürüne dönüştürülmesi için depolama, paketleme ve pazarlama faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

4.1.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Alt bölgede hali hazırda belli tarım faaliyetlerinde gelişmiş durumdadır. Bu faaliyetlere yönelik, üretim tekniklerinin geliştirilmesi, ürün çeşitlenmesinin artırılması sağlanacaktır. Tarımdan sonra ön plana çıkan ikinci sektör olan turizmi geliştirmeye yönelik faaliyetler de gerçekleştirilecektir. Söz konusu sektörlerde insan kaynakları da geliştirilecektir.

Tarımda bölgede genelde teknoloji kullanımına daha müsait olan örtü altı tarım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle bu faaliyetlerin verimliliğini artırmaya yönelik olarak gerçekleştirilecek eylemler aşağıdaki gibidir:

- Sulama ve gübreleme konusunda tarımsal danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi
- Damla sulama tekniklerinin geliştirilmesi
- Tarımsal üretim tekniklerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler

Alt bölgedeki ilçelerin tamamının denize kıyısı olmasına rağmen su ürünlerinden elde edilen gelir yeterince yüksek değildir. Su ürünlerinin ekonomik değere dönüştürülmesine yönelik faaliyetler geliştirilecektir. Bu faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Balıkçı barınağının fiziksel açıdan iyileştirilmesi
- Yapay resif, dalyan balıkçılığı gibi tekniklerin geliştirilmesi

Alt bölgenin gerek güneş ve kum gerekse kültür turizmi açısından zengin kaynaklarının verimli olarak değerlendirilebilmesi için gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Turizm uygulama oteli açılması
- Sit alanlarının koruma kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi
- Bölgedeki nitelikli yatak kapasitesinin artırılması

Anamur burnu antik dönemlerden bu yana rüzgarlı bir nokta olarak bilinmekte ve adını da bu özelliğinden almaktadır. Bu bağlamda söz konusu rüzgar enerjisi potansiyelinden faydalanmaya yönelik faaliyetler de gerçekleştirilecektir.

Alt bölgede öncelikle öne çıkan iki sektör olan tarım ve turizme yönelik insan kaynaklarının geliştirilmesine amacıyla aşağıdaki faaliyetler gerçekleştirilecektir:

- Sulama ve gübreleme konusunda tarımsal danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi
- Turizm faaliyetlerine yönelik insan kaynakları geliştirilmesi

4.2 II. Alt Bölge (*Mut, Gülnar*)

Mut-Gülnar alt bölgesi büyük ölçüde dağlık ve yüksek platolar üzerinde, dar bir kesimde denize kıyısı olan bir konumdadır. Genel olarak tarımsal karakteri baskındır, Mersin-Karaman karayolunun geçiş koridorunda yer almaktadır. Coğrafi olarak merkezlere uzak bir konumda olması ve ekonomik faaliyetlerin çeşitlilik arz etmemesi nedeniyle bölge içinde gelişmişlik açısından nispeten geri kalmış durumdadır.

Mevcut tarım faaliyetlerinin geliştirilmesi, alt bölgenin potansiyel arz eden kaynaklarının değerlendirilmesi, kırsal karakterinin baskın olduğu yörelerde mevcut gelir kaynaklarının çeşitlenmesinin sağlanması ve temel altyapı sistemlerinin geliştirilmesi stratejileri alt bölgenin gelişmişlik seviyesinin yükseltilmesi amacıyla uygulanacaktır.

II. Alt Bölge Stratejileri

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek
Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

4.2.1 S1 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Alt bölgedeki mevcut tarımsal faaliyetleri geliştirmeye, sahip olduğu turizm potansiyelini (doğa, kıyı turizmi) ve yenilenebilir enerji kaynaklarını değerlendirmeye yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Bölgede baskın olan tarımsal üretimin geliştirilmesi amacıyla üretim süreçlerinin geliştirilmesi, tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik faaliyetlerin artırılması ve tarım sektöründe insan kaynaklarının niteliklerinin artırılmasına yönelik faaliyetler hayata geçirilecektir. Bu faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Organik tarıma geçiş sürecinin desteklenmesi
- Organik ürünlerin pazarlanmasına yönelik faaliyetler
- Verimli sulama faaliyetleri
- Soğuk hava deposu, paketlenme ve işleme tesislerinin geliştirilmesi
- Tarımsal envanter çalışmalarının yapılması
- Tarıma yönelik insan kaynaklarının bilinçlendirilmesi

Alt bölge doğa turizmine uygun doğal yapısı, kültür turizmine elverişli tarihi dokusu ve sahip olduğu korunmuş deniz kıyısı ile deniz turizmine uygun bir karaktere sahiptir. Bu potansiyelin değerlendirilmesi için alt bölgede nitelikli yatak kapasitesinin artırılması, ilgili turizm türlerine yönelik altyapı ve

organizasyon çalışmaları ile insan kaynaklarının geliştirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Alt bölge yenilenebilir enerji kaynakları açısından hem bölge içinde hem de ulusal düzeyde elverişli bir yapıya sahiptir. Bu kapsamda alt bölgede güneş enerjisi ve rüzgar enerjisi potansiyellerinin sürdürülebilir bir şekilde değerlendirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Alt bölgede yaşanabilirlik düzeyini yükseltmek amacıyla ise sosyal donatı alanlarının geliştirilmesi ve ilçelerin ortak kullanacakları katı atık bertaraf tesisi kurulması faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

4.2.2 S2 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

Alt bölgede sosyo-ekonomik açıdan geri kalmış bölümlerde yaşayan halkın yaşam standardının yükseltilmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Yöresel el sanatlarının envanterinin oluşturulması
- Yöresel el sanatlarının üretime kazandırılması ve pazarlanması
- Kent merkezlerindeki hizmetler sektöründeki işgücünün geliştirilmesi

4.3 III. Alt Bölge (*Silifke, Erdemli*)

Alt bölge Silifke ve Erdemli ilçelerinden oluşmaktadır. Erdemli metropoliten bölgenin çeperinde yer almakta ve ilişkilerini yoğun olarak Mersin ile yürütmekte iken, Silifke çevresindeki ilçeler için merkez olma konumundadır. Her iki ilçe de benzer karaktere ve sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahip olduğundan, bu alt bölge için geliştirilen stratejiler her iki ilçe için de geçerli olacaktır. Alt bölge birçok yönden gelişmiş olmakla birlikte sektörel uzmanlaşmasını geliştirerek ürettiği katma değeri artırmalı ve bölgesel çekim merkezi olma özelliğini güçlendirmelidir.

III. Alt Bölge Stratejisi

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

4.3.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Alt bölgede, “Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak” stratejisi kapsamında, tarımsal üretim süreçlerinin iyileştirilmesi ve gıda sanayinin geliştirilmesi, turizmin geliştirilmesi, hizmetler sektöründeki işgücünün geliştirilmesi, sağlık alanındaki fiziksel ve teknolojik altyapının iyileştirilmesi, personel eksikliklerinin giderilmesi ve eğitim alanındaki fiziksel ve teknolojik altyapının iyileştirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Bölge narenciye ürünleri ve domates başta olmak üzere sofralık tarım ürünleri üretiminde ön plana çıkmaktadır³³. Tarım üretiminin hâlihazırda verimli olarak yapıldığı alt bölgede tarımsal üretim sü-

³³ Daha ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.56

reçlerinin iyileştirilmesi ve gıda sanayinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Tarımsal üretim tekniklerinin geliştirilmesi
- Domates ve limon gibi bölgede yoğun biçimde yetiştirilen ürünlerin borsalarının kurulması
- Bölgede mevcut sebze ve meyve hallerinin toplulaştırılması
- Soğuk hava deposu tesislerinin geliştirilmesi
- Taze tüketime yönelik olarak değeri düşük olan tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik tesislerin kurulması
- Tarımsal envanter çalışmalarının yapılması

Alt bölge tarihi geçmişi, uzun sahil şeridi gibi önemli turizm potansiyellerine sahip bulunmaktadır. Bu potansiyelin kullanılması ve alternatif turizm alanlarının faaliyete geçirilmesi bölgede üretilen geliri artıracaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- İnanç ve doğa turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Turizm envanterinin çıkarılması
- Arkeolojik sit alanlarının ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi

Çevre ilçelere merkez olma ve metropoliten alana yakın olma özellikleri, alt bölgenin hizmetler sektörünün gelişmesini sağlamıştır. Başta turizm alanında olmak üzere, hizmetler sektöründeki işgücünün geliştirilmesi alt bölgede ihtiyaç duyulan kalifiye eleman ihtiyacını karşılayacaktır. Bu kapsamda hizmetler sektörüne yönelik eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Alt bölge derslik başına ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları bakımından göreceli olarak iyi durumda olmakla beraber³⁴ kurumların fiziksel ve teknolojik altyapıları yeterli değildir. Bölgenin çekim merkezi olacağı öngörüsüyle hareket edildiğinde bu kapsamda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Mevcut eğitim kurumlarının iyileştirilmesi
- Yurt ihtiyaçlarının karşılanması
- Eğitim alanında teknolojik eksikliklerin giderilmesi

Genel olarak ilçe kırsallarında sağlık alanında fiziksel, teknolojik altyapı ve personel eksiklikleri bulunmaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi bölgede yaşayan halkın yaşam kalitesini yükselteceği gibi yine bölgenin çekim merkezi olmasına katkı sağlayacaktır. Bu amaçla gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Sağlık tesislerinin araç ve donanım eksikliklerinin giderilmesi
- Kırsal alanda sağlık kurumlarının fiziksel durumunun iyileştirilmesi ve personel eksikliklerinin giderilmesi

³⁴ Daha ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.55-57.

Alt bölgenin kentsel altyapı sorunlarının çözülmesi yaşam kalitesini yükseltip, bölgenin yaşanabilirliğini artıracaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Kanalizasyon ve içme suyu sorunlarının giderilmesi
- Çöp toplama faaliyetlerinin iyileştirilmesi

4.4 IV. Alt Bölge (*Tarsus, Çamlıyayla*)

Tarsus-Çamlıyayla alt bölgesi birbirinden oldukça farklı karakterdeki iki ilçenin oluşturduğu bir alt bölgedir. Bir yanda Çukurova Bölgesi'nin iki metropol kenti arasında kalmış olan ve Türkiye'nin merkez ilçeler hariç tutulduğunda en büyük ilçesi olan, tarım, sanayi ve turizm alanlarında önemli ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği yüksek miktarda göç alan ve Çukurova bölgesinin metropoliten merkezinin bir parçası olan Tarsus ilçesi bulunmaktadır. Diğer yanda ise geçimi çoğunlukla tarım, ormancılık ve yayla turizmi faaliyetlerine dayanan ve kırsal karakteriyle öne çıkan Çamlıyayla ilçesi yer almaktadır. Bu veriler ışığında birbirinden farklı özellikler gösteren bu iki ilçenin oluşturduğu alt bölgeye ilişkin stratejiler geliştirilirken de bu farklılıklar ışığında bir ayrışmaya gidilmiştir.

Buna göre ilk strateji olan "Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak" stratejisi tamamıyla Tarsus ilçesinin parçası olduğu metropoliten bölgeye eklenmesini hedeflemektedir. Diğer yandan "Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek" stratejisi Tarsus ilçesinin yanında hali hazırda ekonomik faaliyetleri çoğunlukla doğal kaynaklara dayanan Çamlıyayla ilçesinde bu faaliyetlerin çeşitlendirilerek daha fazla katma değer yaratmasını hedeflemektedir.

IV. Alt Bölge Stratejileri

Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak
Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

4.4.1 S1 Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak

Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlama stratejisi, bir yanda lojistik , gıda ve turizm gibi alt bölgede öne çıkan sektörler ile imalat sanayinde gelişmeye dönük faaliyetleri hedeflerken diğer yandan göçle gelen nüfusun kente entegrasyon ve mevsimlik tarım işçilerinin barınma ve sağlık sorunları gibi sosyal uyum konularını çözmeyi amaçlanmaktadır. Alt bölgede bu strateji ile hedeflenen bir diğer faaliyet alanı ise ilçe merkezi ve köylerine hizmet edecek bölgesel katı atık bertaraf ve geri dönüşüm tesisinin kurulması olmaktadır.

Bölgede atıl durumdaki sanayi tesislerinin ekonomiye kazandırılması alt-bölgenin ekonomisinin gelişmesi için önem arz etmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Atıl durumda bulunan sanayi tesislerinin tespit edilmesi ve faaliyete geçirilmesi
- Kalifiye eleman yetiştirilmesi için eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi

Alt bölgenin iki büyük metropoliten kent arasında olması ve gelişmiş ulaşım olanaklarının bulunması bölgede önemli bir lojistik potansiyeli oluşturmaktadır. Bu potansiyeli daha iyi değerlendirmek için alt yapıları hazırlanmış lojistik ihtisas bölgesi ve lojistik köy projeleri hayata geçirilecektir.

Alt bölgede öne çıkan tarımsal üretimin katma değerini yükseltmek amacıyla gıda sanayinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Tarımsal ürün işleme tesislerinin artırılması
- Tarım-gıda sektörüne yönelik Ar-Ge faaliyetlerinin geliştirilmesi

Tarsus- Çamlıyayla alt bölgesinin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel değerler önemli bir turizm potansiyeli oluşturmaktadır. Tarsus-Kazanlı turizm bölgesinin ilanı alt bölgede turizm sektörünün önemini arttırmıştır. Mevcut potansiyelin değerlendirilmesi ve tarihi ve kültürel değerlerin turizme kazandırılması amacıyla gerçekleştirilecek olan faaliyetler bu alt-bölgenin gelişmesi için önem arz etmektedir:

- Tarsus-Kazanlı turizm bölgesinin tanıtılması
- İnanç, doğa ve yayla turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Arkeolojik sit alanlarının değerlendirilmesi

Mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşullarına ilişkin sorunlar alt bölgede önemli bir sosyal uyum sorunu olup bunlara yönelik hizmetlerin geliştirilmesi öngörülmektedir. Bu kapsamda gezici sağlık ve barınma hizmetleri sağlanacaktır.

Tarsus-Çamlıyayla alt bölgesi, bölge bütününde göç alan merkezlerden önemli bir tanesidir. Göçle gelen ve çoğunluğu genç ve niteliksiz nüfusun sosyal uyum sorunlarının çözülmesi önem arz etmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Göçle gelen nüfusun mesleki niteliğinin artırılması
- Göçle gelen nüfusun kentle sosyal ve iktisadi bütünleşmesinin sağlanması

Bölgenin diğer bir sorunu katık atık toplama ve dönüşüm altyapısındaki yetersizliklerdir. Bu kapsamda, alt bölgede önemli bir çevresel sorun teşkil eden katı atık bertarafına ilişkin olarak belirlenen merkezlerde katı atık toplama noktalarının oluşturularak bölgedeki yerleşimlere hizmet edecek geri dönüşüm tesislerinin kurulması önem arz etmektedir.

4.4.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişme stratejisi, bir yanda alt bölgenin kırsal kesiminde üretim tekniklerinin geliştirilmesi, çiftçilere yönelik eğitim ve envanter çalışmaları gibi tarımsal üretim süreçlerinin iyileştirilmesine dönük faaliyetleri içerirken diğer yandan alt bölgede potansiyel arz eden alternatif enerji kaynaklarının değerlendirilmesine yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Ayrıca alt bölgenin kırsal kesiminde önemli bir eksiklik olarak görülen sulama suyu, atık su arıtma ve içme suyu altyapı sistemlerinin iyileştirilmesi faaliyetleri de bu strateji kapsamında ele alınmaktadır.

Tarımda öne çıkan bir alt bölge olan Tarsus-Çamlıyayla alt bölgesinde, tarımsal üretimin verimsizliği önemli bir sorundur. Öte yandan tarımsal üretime ilişkin veriler Çukurova Bölgesinin ve Türkiye'nin genelinde olduğu gibi yetersizdir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Tarımsal üretim tekniklerinin geliştirilmesi
- Çiftçilere yönelik eğitim faaliyetleri
- Tarımsal envanter çalışmalarının yapılması

Alt bölgede alternatif enerji kaynakları önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu potansiyelin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Alternatif enerji kaynakları potansiyelini tespit etmek amacıyla araştırma yapılması
- Rüzgar tribünlerinin kurulması
- Güneş enerjisi sistemlerinin yaygınlaştırılması

Tarsus-Çamlıyayla alt bölgesinin kırsal kesimindeki altyapı sorunları öne çıkan bir diğer sorun alanı olmaktadır. Özellikle dağ köylerinin sulama suyu ve ova köylerinin içme suyu ve atık su arıtma problemlerinin çözümüne yönelik altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda öncelikle sulama suyu, içme suyu ve atık su arıtma sıkıntısı olan köylerin tespit edilmesine yönelik bir çalışma gerçekleştirilecektir.

4.5 V. Alt Bölge (*Pozantı, Aladağ, Karaisalı*)

Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesi, tarım, hayvancılık ve ormancılık faaliyetlerinin öne çıktığı kırsal karakterin ağır bastığı bir alt bölgedir. Alt bölge içinde Pozantı ilçesinin, TR62 Düzey-2 Bölgesi'ni kuzeye bağlayan ana arter üzerinde yer alması sebebiyle Aladağ ve Karaisalı ilçelerine göre gelişmişlik derecesi daha yüksektir. Pozantı'da, gelişmiş yayla turizmine bağlı olarak hizmetler sektörü de nispeten gelişmiştir. Buna karşılık Aladağ ve Karaisalı ilçeleri dağlık kesimde ekonomik faaliyetlerin daha az çeşitlilik kazandığı, daha düşük gelir seviyesine sahiptirler. Bu özellikleriyle coğrafi kısıtlar olmakla birlikte Pozantı ilçesi bu alt bölge için çekim merkezi olabilecek niteliktedir. Ancak tüm alt bölge için gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve yaşam standardının yükseltilmesi temel stratejilerden biri olarak görülmektedir.

Buna göre “Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak” stratejisi ile alt bölgede doğa ve yayla turizmini temel alan hizmetler sektörünün geliştirilmesi hedeflenmektedir. İkinci ana strateji olan “Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek” stratejisi bir yandan alt bölgede öne çıkan tarım sektöründe üretim süreçlerinin iyileştirilmesini hedeflerken diğer yandan mevcut doğal kaynakların korunmasına yönelik olarak çevresel altyapının iyileştirilmesini amaçlamaktadır. “Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek” stratejisi ise alt bölgede yoğun olarak bulunan orman köylerinde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, köylerin altyapısının geliştirilmesi ve alt bölge içi ulaşım ağının iyileştirilmesi faaliyetlerini içermektedir.

V. Alt Bölge Stratejileri

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak
Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek
Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

4.5.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak stratejisi ile Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesinde öne çıkan doğa ve yayla turizminin geliştirilmesi, turizm hizmetlerine yönelik işgücünün yetiştirilmesi ve eğitim ve sağlık hizmetlerine dönük altyapının iyileştirilmesi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini öngörülmektedir.

Alt bölgede potansiyel arz eden doğa ve yayla turizmini değerlendirmeye yönelik olarak yatak kapasitesinin artırılması ve özellikle doğa turizminin bölgede ve bölge dışında tanınmasına olanak sağlayacak etkinliklerin düzenlenmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Yukarıda ifade edilen farklı turizm türlerine yönelik olarak hizmetler sektöründe görev alacak ara eleman eksikliğini gidermek üzere iş gücü yetiştirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Diğer taraftan, dağlık kesimlerin ağırlıklı olduğu ve kırsal karaktere sahip bu alt bölgede yetersiz görünen eğitim hizmetlerine yönelik olarak ilk ve orta öğretimde derslik ve yurt gibi fiziksel alt yapı eksikliklerinin giderilmesi alt bölge için büyük önem taşımaktadır. Alt bölge içerisinde coğrafi olarak en kopuk komunda bulunan Aladağ ilçesinin temel sorunlarından bir tanesi olan sağlık alanında fiziksel alt yapı yetersizliğinin giderilecektir.

4.5.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek stratejisi alt bölgenin temel ekonomik faaliyet alanını oluşturan tarım sektöründe üretim süreçlerinin iyileştirilmesi, tarımsal işgücünün geliştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ilkesi çerçevesinde çevresel altyapının iyileştirilmesi faaliyetlerini hedeflemektedir.

Tarımın ana faaliyet kolu olduğu Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesinde katma değeri düşük tarım ürünlerinden ziyade katma değeri yüksek ürün üretimine yönelinmesi ve sulanamayan ve killi toprakların kullanılabilir hale getirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda Aladağ ilçesinde sulama göleti yapılması ve alt bölge genelinde verimli sulama sistemlerinin geliştirilmesi ile tarımsal üretim süreçlerinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Diğer yandan tarımsal iş gücünün niteliğinin artırılması için çiftçilerin zirai üretim teknikleri konusunda bilgilendirme ve eğitimlere tabi tutulması, tarımsal verimliliğin artırılmasına katkısı sağlayacaktır.

Alt bölge için bir diğer sorun alanı olan katı atık bertarafının iyileştirilmesi için alt bölge için ortak bir katı atık bertaraf tesisinin inşası alt bölgede çevrenin korunmasına fayda sağlayacaktır.

4.5.3 S3 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek stratejisi Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesinde sayıları çok olan orman köylerinde yaşayan köylülerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve dağlık kesimin ağırlıklı olduğu alt bölge coğrafyasında ulaşım altyapısındaki eksikliklerin giderilmesi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini hedeflemektedir.

Coğrafi yapının engel oluşturduğu alt-bölgede ulaşım altyapısındaki eksikliklerin giderilmesi için gerek birbirinden kopuk olan ilçeler arasındaki bağlantı yollarının, gerekse bu ilçelerin alt bölge dışına olan bağlantılarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

Orman köylerinde yaşayan halkın gelir seviyesinin yükseltilmesi ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için köylerin yapısına uygun ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve köy fiziksel alt yapılarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

4.6 VI. Alt Bölge (Ceyhan, Yumurtalık, Karataş)

Ceyhan, Yumurtalık ve Karataş ilçelerinden oluşan alt bölge metropoliten alana komşudur. Tarım karakteri baskın olan alt bölgede sanayi üretimi de diğer alt bölgelere kıyasla ön plana çıkmaktadır³⁵. Alt bölgenin merkezi olan Ceyhan ile Yumurtalık arasında ilişki ağı güçlü olmakla birlikte Ceyhan ve Karataş ilçeleri arasındaki ulaşım sıkıntısına bağlı olarak bu ilişki zayıftır.

Alt bölge özellikle tarla ürünleri üretimi açısından bölge içinde önemli bir konuma sahiptir. Ayrıca, enerji ihtisas endüstri bölgesi kurulması yönünde alınmış olan ulusal ölçekli bir kararın bulunması, mevcut durumda petrol boru hatlarının sonlandığı nokta olan bölgenin karakterini önemli ölçüde etkileyecek ve bölgenin sahip olduğu rolü güçlendirecektir.

Alt bölge sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından homojen bir yapıya sahip değildir. Ceyhan ile Yumurtalık ve Karataş'ın göstermiş olduğu farklı karakterler stratejilerin de farklılaşmasına neden olmaktadır. Ceyhan ilçe merkezi için "sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak" stratejisi temel olacaktır. Ceyhan kırsalı, Yumurtalık ve Karataş için ise "doğal kaynaklara dayalı olarak gelişme" temel stratejisi uygulanacaktır.

VI. Alt Bölge Stratejileri

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak
Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

³⁵ Ayrıntılı bilgi için Bkz.Değerlendirme Raporu s.68-69.

4.6.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Ceyhan merkezin mevcut durumu birçok açıdan gelişmiş olduğu görülmektedir³⁶. Bu açıdan alt bölgenin Ceyhan merkezli olmak üzere sektörel anlamda uzmanlaşması, üreteceği katma değeri ve rekabet gücünü artıracaktır.

“Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak” stratejisi altında, gıda sanayinin geliştirilmesi, göçle gelen nüfusun sosyal uyum sorunlarının ve altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi ve katı atık depolama ve çöp imha tesisinin kurulması faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Alt bölgede önemli miktarda üretilmekte olan tarla ürünleri gıda sanayinde işlenmeye uygundur. Alt bölgede mevcut bulunan tarım üretimi ve buna dayalı gıda sanayinin organize tarım sanayi yapısı içerisinde değerlendirilmesi, alt bölgenin ürettiği katma değeri artıracak ve bölgenin rekabet gücüne katkı sağlayacaktır.

Ceyhan’da sanayi yatırımlarının ve üretiminin artması beklenmekte olup bu durum mevcut ara eleman eksikliğini daha da artıracaktır. Bu çerçevede yetişmiş ara eleman ihtiyacının karşılanması için mesleki eğitim kurslarının açılması ve hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

Alt bölge başta Ceyhan olmak üzere metropoliten alanlar gibi yoğun göç almaktadır. Ceyhan’a gelen göç genel olarak tarım faaliyetleri nedeniyle olmaktadır. Önümüzdeki dönemde ulusal projelerin hayata geçmesi ve sanayi sektörünün gelişmesiyle birlikte alt bölgeye göçün yoğunlaşması beklenmektedir. Bu doğrultuda göçle gelen nüfusun sosyal uyum sorunlarının ve altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi, alt bölgenin çekim merkezi olmasına katkı sağlayacaktır.

Ceyhan merkezin kentsel karakteri neticesinde yoğun şekilde üretilen katı atığın depolanması ve bir çöp imha tesisinin kurulması önem arz etmektedir.

4.6.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Ceyhan kırsalı, Karataş ve Yumurtalık’ın mevcut durumlarını geliştirebilmeleri için tarım üretimlerini artırmaları, turizm gibi potansiyeli olan alternatif gelir kaynaklarını güçlendirmeleri ve eğitim ve sağlık alanındaki altyapı sorunlarını çözmeleri gerekmektedir. “Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek” stratejisi altında tarımsal üretimde teknolojik altyapının ve üretim süreçlerinin iyileştirilmesi, turizmin geliştirilmesi, eğitim ve sağlık alanındaki fiziksel altyapı sorunlarının giderilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Tarımsal üretimde teknolojik altyapının ve üretim süreçlerinin iyileştirilmesi için coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama gibi ileri tekniklerin tarıma dâhil edilmesi, planlı tarımın yapılması, tarımsal üretimde bilinçli sulamanın yaygınlaştırılması ve toprağın verimini düşüren anız yakılmasına alternatif çözümlerin bulunması gerekmektedir.

³⁶ Bkz. Değerlendirme Raporu s.67.

Özellikle Karataş ve Yumurtalık'ın turizm potansiyeli bulunmaktadır. Bu potansiyelin geliştirilerek ekonomik değere dönüştürülmesi alt bölge yaratılan katma değeri artıracak ve gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Ceyhan kırsalı, Karataş ve Yumurtalık'ta mevcut eğitim kurumlarının fiziki altyapısının iyileştirilmesi, Karataş ve Yumurtalık'ta okul öncesi eğitim kurumu açığının kapatılması eğitim ve sağlık alanındaki fiziksel altyapı sorunlarının giderilmesi, sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve fiziksel altyapısının güçlendirilmesi faaliyetleri alt bölge doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmesini sağlarken sosyal altyapı niteliklerinin de artırılması amacıyla gerçekleştirilecek olan faaliyetlerdir.

4.7 VII. Alt Bölge (Kozan, İmamoğlu)

Kozan, İmamoğlu alt bölgesi metropoliten alanın çeperinde tarımsal üretimle öne çıkan bir alt bölgedir³⁷. Kozan ilçesi hem kendi alt bölgesinin hem de yakın civardaki küçük ilçelerin merkezi olma konumundadır. Tarihten gelen merkez olma konumu Kozan'ı bölge içerisinde alternatif bir çekim merkezi haline getirmektedir. Ayrıca, alt bölge sahip olduğu yüksek tarım potansiyelini geliştirmek ve sahip olduğu kültürel ve doğal değerleri turizme kazandırmak suretiyle gelişmeyi sağlayacaktır.

VII. Alt Bölge Stratejileri

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak
Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

4.7.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Kozan-İmamoğlu alt bölgesinde, Kozan ilçesinin bölge içerisinde yeni çekim merkezi olması yönünde en önemli gelişme alanı ilçede yakın çevresindeki tarımsal ve doğal ürünlerin işlenmesini, depolanmasını ve paketlenmesi sağlayacak sanayi tesislerinin geliştirilmesi, pazarlanmasına dönük faaliyetlerin merkezi olmasıdır. Bu doğrultuda en önemli altyapı imkanı alt bölgede yer alan Organize sanayi Bölgesi'dir.

İlçenin merkez olma konumunun geliştirilmesini sağlamak için sosyal ve fiziksel altyapı yönünden de gelişmesi gerekmektedir. Özellikle çevre ilçelerle bağlantısını sağlayan karayolu ulaşımının, kentsel altyapının, eğitim ve sağlık hizmetlerinin ve kültürel faaliyetlere dönük altyapısının da geliştirilmesi gerekmektedir.

Kozan ilçesinin yakın çevresi ve bölge içinde çekim merkezi haline gelmesi amacıyla, ilçe merkezinde hizmetler sektörünün ve özellikle bu sektöre yönelik insan kaynaklarının geliştirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

³⁷ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.72-74.

4.7.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Alt bölge belirgin bir şekilde tarıma dayalı bir ekonomiye sahiptir. Tarımsal ürün çeşitliliği belli alanlarda kısıtlı kalmıştır (tarla ürünleri, narenciye)³⁸. Bölgede tarımsal ürünlerin kalitesini, çeşitliliğini ve verimini artırmak üzere tüm üretim süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak, verimli sulu tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, üretim teknikleri, organizasyon yapısı ve insan kaynaklarının geliştirilmesi öngörülmektedir.

Dağlık bölgeleri doğa turizmi, Anavarza Kalesi ve bunun gibi tarihi değerler kültür turizminde geliştirilmeye uygun alanlardır. Kozan'daki tarihi kent dokusunun turistik olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda Kozan kent merkezinde, nitelikli yatak kapasitesinin geliştirilmesi, ilgili turizm türlerine yönelik altyapı geliştirme çalışmaları gerçekleştirilecektir.

4.8 VIII. Alt Bölge (*Feke, Saimbeyli, Tufanbeyli*)

Çukurova Bölgesinin sosyo-ekonomik göstergeleri açısından en az gelişmiş alt bölgesini oluşturan Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli alt bölgesinin ekonomisi temel olarak hayvancılık ve tarıma dayalıdır. Üretilen tarım ve hayvancılık ürünlerinin çoğunluğu da yerel ihtiyaçları karşılamaya yöneliktir. Bölgenin kuzeyinde yer alan bölgeyi diğer alt bölgelerle ve illerle bağlayan karayolu alt bölgede yer alan üç ilçenin tümünün merkezinden geçmektedir. Coğrafi yapı itibarıyla kuzeye doğru gidildikçe alt bölgedeki yerleşim birimlerinin komşu il ve ilçelerle olan sosyo-ekonomik ilişkileri artmaktadır.

Bu veriler ışığında Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli alt bölgesi için temel strateji alt bölgedeki gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve halkın yaşam standardını yükseltmektir.

VIII. Alt Bölge Stratejisi

Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

4.8.1 S1 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

“Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek” stratejisi öncelikle alt bölgede temel faaliyet alanı olan tarım ve hayvancılık sektöründe verimliliği artırarak, alt bölge şartlarına uygun yeni ürün deseni yaratmayı amaçlamaktadır. Diğer yandan alt bölgede potansiyeli olan turizmin geliştirilmesi ve ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere mesleki eğitimin yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Ayrıca eğitim ve sağlık altyapısı ile kentsel ve kırsal fiziksel alt yapının iyileştirilmesine yönelik faaliyetler alt bölge genelinde yaşam standardının yükselmesine katkı sağlayacaktır.

³⁸ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.74.

Alt bölgede tarımsal üretimde verimliliği artırmak amacıyla sulama ve gübreleme konusunda çiftçiler eğitilecek, tarımsal ürünlerin katma değerini artırmak için ise kooperatifleşme yoluyla tarımsal ürünlerin pazarlama, depolama ve işleme faaliyetleri geliştirilecektir.

Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli alt bölgesinde kapalı alanda besicilik ve sütçülük, arazi şartlarına uygun kümes hayvancılığı ve arıcılık gibi yeni hayvancılık faaliyetleri yapılarak alternatif gelir kaynağı yaratılacaktır.

Alt bölgede potansiyel teşkil eden doğa, kültür, inanç turizmine yönelik tanıtım ve geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Bölgede öne çıkan sektörlerde ihtiyaç duyulan ara eleman sıkıntısını gidermek için mesleki eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Eğitim ve sağlık alt yapısındaki eksikliklerin giderilmesi kapsamında uzman sağlık personeli ihtiyacının karşılanması ve kız öğrencilerin orta öğretime katılımlarının artırılması sağlanacaktır. Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli alt bölgesinde içme suyu, kanalizasyon ve arıtma tesisleri, kesimhane ve sosyal etkinlik alanları gibi kentsel altyapı eksiklikleri ile alt bölge genelindeki ulaşım altyapısı eksikliklerinin giderilmesi hedeflenmektedir.

Alt bölge kırsal kesiminde yaygın olarak bulunan orman köylerinde yaşayan halkın gelir seviyesini yükseltmek için halka gelir getirici alternatif iş alanlarını sağlamak için çalışmalar gerçekleştirilecektir.

5 **Finansman**

**Bölgesel
Vizyon ve
Stratejiler**

5 Finansman

Planın uygulama dönemi olan 2010-2013 yılları arasında, Plan çerçevesinde belirlenmiş olan hedeflere ulaşmak için Ajansın kullandırabileceği kaynağın 100 milyon TL civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Ajansın ilk elden sağlayabileceği bu kaynağın yanı sıra çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör kuruluşları da plan döneminde çeşitli finansman olanaklarını bölgenin kullanımına açacaktır. Söz konusu bu finansman kaynakları, plan döneminde planın hayata geçirilmesi için doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlayacaktır.

Bölgede faaliyette bulunan tüm bankaların Adana ve Mersin illerinde kullandıkları toplam kredi miktarı 2009 yıl sonu itibarıyla 12 milyar TL'ye yaklaşmıştır. Geçmiş yıllarda kredi kullanımında meydana gelen artışlar göz önüne alındığında, plan döneminde 60 milyar TL'lik finansmanın bölge içinde kullanılabilir olduğu tahmin edilmektedir.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı çerçevesinde 2009 yılı içerisinde bölgede yaklaşık 10 milyon TL kaynak kullandırılmıştır. Plan döneminde yaklaşık 50 milyon TL kaynak kullandırabileceği tahmin edilmektedir. Bunun yanı sıra, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından bölgede sağlanan finansman olanakları değerlendirildiğinde, 2009 yılı için Adana'nın KOSGEB genel destekleri kapsamından yaklaşık 530 bin TL. tutarında yararlandığı, kredi faiz desteklerinden ise yaklaşık 82 milyon TL. tutarında yararlandığı görülmüştür. Aynı yıl Mersin'in ise KOSGEB genel destekleri kapsamından yaklaşık 540 bin TL. tutarında yararlandığı, kredi faiz desteklerinden ise yaklaşık 69 milyon TL. tutarında yararlandığı görülmüştür. Bu bilgiler doğrultusunda, Plan döneminde KOSGEB'in bölge için yaklaşık 700 milyon TL. kaynak sağlayabileceği öngörülmektedir.

2008 yılında bölgede gerçekleştirilen toplam kamu yatırımları yaklaşık 550 milyon TL'dir. Plan döneminde ise yaklaşık 2,5 milyar TL'lik kamu yatırımı gerçekleştirileceği öngörülmektedir.

2010-2013 plan döneminde bölgede kullandırılması muhtemel finansman kaynakları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (Milyon TL).

ÇKA	Bankalar	KOSGEB	KKYDP	Kamu Yatırımı	Toplam
100	60.000	700	50	2.500	63.350

6 Performans Göstergeleri

**Bölgesel
Vizyon ve
Stratejiler**

6 PERFORMANS GÖSTERGELERİ³⁹

TEMATİK EKSENLER	STRATEJİLER	PERFORMANS GÖSTERGELERİ
TE1 REKABET GÜCÜ	TE1.S1 LİDER SEKTÖRLERDE İNOVASYONUN SAĞLANMASI	* Bölgesel katma değerdeki artış oranı * Bölgenin gıda sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı * Bölgenin kimya sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı * Bölgenin tekstil ve giyim eşyası sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı
	TE1.S2 GÜÇLÜ SEKTÖRLERİN PAZAR AĞLARININ GENİŞLETİLMESİ	* Metal eşya-makine sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı * Bölgenin kağıt ürünleri sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı
	TE1.S3 GELİŞEN SEKTÖRLERİN ARZ YÖNÜNDEN GÜÇLENDİRİLMESİ	* Turistik tesislerde geceleme sayısı sıralamasında Düzey2 Bölgeleri arasındaki sıra * Mobilya sektörü ihracatının Türkiye içindeki payı * Kurulan yeni rüzgar enerjisi tesisi sayısı
	TE1.S4 GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ	* Bölgede açılan firma sayısının toplam firma sayısına oranı / Türkiye'de açılan firma sayısının toplam firma sayısına oranı
	TR1.S5 YATIRIM ORTAMININ İYİLEŞTİRİLMESİ ve BÖLGENİN TANITIMI	* Yabancı sermayeli firma sayısı * Yatırım teşvik belgeli sabit yatırım miktarı
	TE1.S6 İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ	* İnsan kaynaklarının geliştirilmesini destekleyen program sayısı * İşsizlik oranı
	TE1.S7 ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLERDE AR-GE VE İNOVASYONUN GELİŞTİRİLMESİ	* Faydalı model, patent ve endüstriyel tasarım başvuru sayısında TR62 Bölgesinin Düzey2 bölgeleri içindeki sırası * Bölgenin toplam ihracatındaki yıllık ortalama artış oranı

³⁹ Planın genel performansını 2010-2013 dönemi sonunda ölçmek amacıyla MDA'da yer alan ve DPT, EDAM veya URAK tarafından hazırlanan çalışmalar baz alınarak, aynı kurumlar tarafından yinelenen ya da ÇKA tarafından yapılacak/yaptırılacak olan sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamasında Adana ve Mersin illerinin yeri performans göstergesi olarak kullanılacaktır.

TEMATİK EKSENLER	STRATEJİLER	PERFORMANS GÖSTERGELERİ
TE2 SOSYAL UYUM	TE2.S1 GÖÇLE GELEN NÜFUSUN SOSYAL VE İKTİSADİ UYUMUNUN SAĞLANMASI	* Göçle gelen nüfusun ağırlıklı olarak yaşadığı mahallelerde uygulanan mekansal iyileştirme projesi sayısı * İşsizlik oranı
	TE2.S2 DEZAVANTAJLI GRUPLARIN İŞ HAYATINA VE SOSYAL YAŞAMA KATILIMININ ARTTIRILMASI	* Suç işleyen çocuk ve sokak çocuğu sayısı * Ev kadınlarının işgücüne dahil olmayan nüfus içindeki oranı * Yaşlı ve engellilere yönelik uygulanan mekansal iyileştirme projesi sayısı
	TE2.S3 SİVİL TOPLUM FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	* STK'lar tarafından hazırlanan ve çeşitli kurumlar tarafından desteklenmeye hak kazanan proje sayısı * Kurumlar arası ilişkiler ağının yapısı * Sivil toplumun geliştirilmesine yönelik kurulan platform sayısı

TEMATİK EKSENLER	STRATEJİLER	PERFORMANS GÖSTERGELERİ
TE3 YAŞAM KALİTESİ	TE3.S1 SAĞLIK HİZMETLERİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ	* 100.000 kişi başına düşen hastane yatak sayısı
	TE3.S2 EĞİTİM HİZMETLERİNE YÖNELİK İNSAN MEKANSAAL ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ	* İlköğretimde ve ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı
	TE3.S3 KENTSEL ÇEVRENİN KALİTESİNİN ARTTIRILMASI VE ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ	* İl merkezlerindeki kişi başına düşen sosyal donatı alanı miktarındaki artış oranı * Merkez dışı ilçelerde kentsel çevrenin iyileştirilmesine yönelik uygulanan proje sayısı * Kentsel dönüşüm projeleri kapsamında dönüştürülen konut sayısındaki artış oranı
	TE3.S4 KENTLERİN GÜVENLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ	* İşlenen suç sayısı sıralamasında Düzey2 Bölgeleri arasındaki sıra

TEMATİK EKSENLER	STRATEJİLER	PERFORMANS GÖSTERGELERİ
TE4 ÇEVRE	TE4.S1 KATMA DEĞERİ YÜKSEK ENDEMİK BİTKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	* Endemik bitkileri işleyerek ürün çeşitlemesine giden işletme sayısı / Endemik bitkileri değerlendiren yeni girişim sayısı
	4.S2 GÜNEŞ VE RÜZGAR ENERJİ KAYNAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	* Kurulan yeni rüzgar enerjisi tesisi sayısı
	TE4.S3 HASSAS BÖLGELERİN KORUNMASI	* Hassas bölgelerle ilgili geliştirilen yeni proje sayısı
	TE4.S4 ÇEVRE DOSTU FAALİYETLERİN GELİŞTİRİLMESİ	* Bölgesel entegre katı atık tesisi sayısı * Katı atık bertaraf yöntemi olarak düzenli depolama yöntemini kullanan belediye sayısı * Arıtma tesisi olan belediye sayısı
	TE4.S5 ÇEVRE SORUNLARI HAKKINDA FARKINDALIK YARATILMASI	* Çevre sorunları konulu düzenlenen büyük ölçekli etkinlik sayısı
	TE4.S6 KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE YAŞATILMASI	Geliştirilen koruma projesi sayısı İşlevsel hale getirilen kültürel varlık sayısı

7 **Koordinasyon Izleme ve Değerlendirme**

**Bölgesel
Vizyon ve
Stratejiler**

7 Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme

Bölge planının hayata geçirilmesine yönelik kaynak planlamasının daha etkin yapılması, kaynakların programlama, izleme ve değerlendirme döngüsü içinde etkin bir şekilde kullanılabilmesi ancak uygulamayı daha etkin bir şekilde yönlendirecek sistematik bir izleme-değerlendirme altyapısı ile mümkündür. Plan kapsamında belirlenen temel hedef ve stratejilere dönük performans ölçmenin ve hesap verebilirliğin zeminini oluşturacak güçlü bir izleme ve değerlendirme mekanizması kurulması gerekmektedir. Yürütülen faaliyetlerin sonuçlarından da yararlanarak, nakdi ve fiziki gerçekleştirmelerle birlikte göstergeler bazında ilerlemeyi de ortaya koyacak bütüncül bir izleme sistemi büyük öneme sahiptir.

Öte yandan, etki değerlendirmesine yönelik kapasitenin geliştirilmesi ve uygulanan programlar için etki değerlendirmesinin yapılması bu Planın uygulama aşamasında yapılacak önemli faaliyetler arasındadır. Bölge Planı tüm bölgesel aktörler marifetiyle uygulanacağı için başta yerel yönetimler olmak üzere, ilgili kurumların ve aktörlerin proje hazırlama, uygulama, izleme ve değerlendirme konularında kapasitelerinin artırılması Plan kapsamındaki faaliyetlerin izlenmesini de kolaylaştıracaktır. İl yönetiminin, yerel yatırımların planlaması, uygulanması, koordinasyonu, izlenmesi ve değerlendirilmesinde etkinliğinin artırılması da bu noktada önemlidir.

Çukurova Kalkınma Ajansı'na bölgedeki yerel yönetim ve paydaşlarla işbirliği içerisinde bir bölgesel izleme ve değerlendirme sisteminin en kısa zamanda faal hale getirilmesi konusunda önemli sorumluluk düşmektedir. Bu yönde öncelikle bir Bölge Planı izleme komitesinin (BPIK) kurulması faydalı görülmektedir. Bu komitenin kurulmasında Plan'ın hazırlanma sürecinde danışma amaçlı meydana getirilen Bölge Planı Danışma Komitesi (BPDK) nüve oluşturacaktır. BPIK Plan kapsamında her bir strateji için belirlenen performans göstergelerinin değerlendirmesini temel alan ÇKA'nın hazırlayacağı 6 aylık raporlar ile Plan uygulamasının takibini gerçekleştirecektir. İzleme komitesi kendi belirlediği çalışma takvimi çerçevesinde düzenli aralıklarla toplanacak ve Plan uygulama sürecinin izlenmesini gerçekleştirecektir. Bu toplantıların koordinasyonu ve sekreteryası ÇKA Planlama ve Programlama birimi tarafından gerçekleştirilecektir.